

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

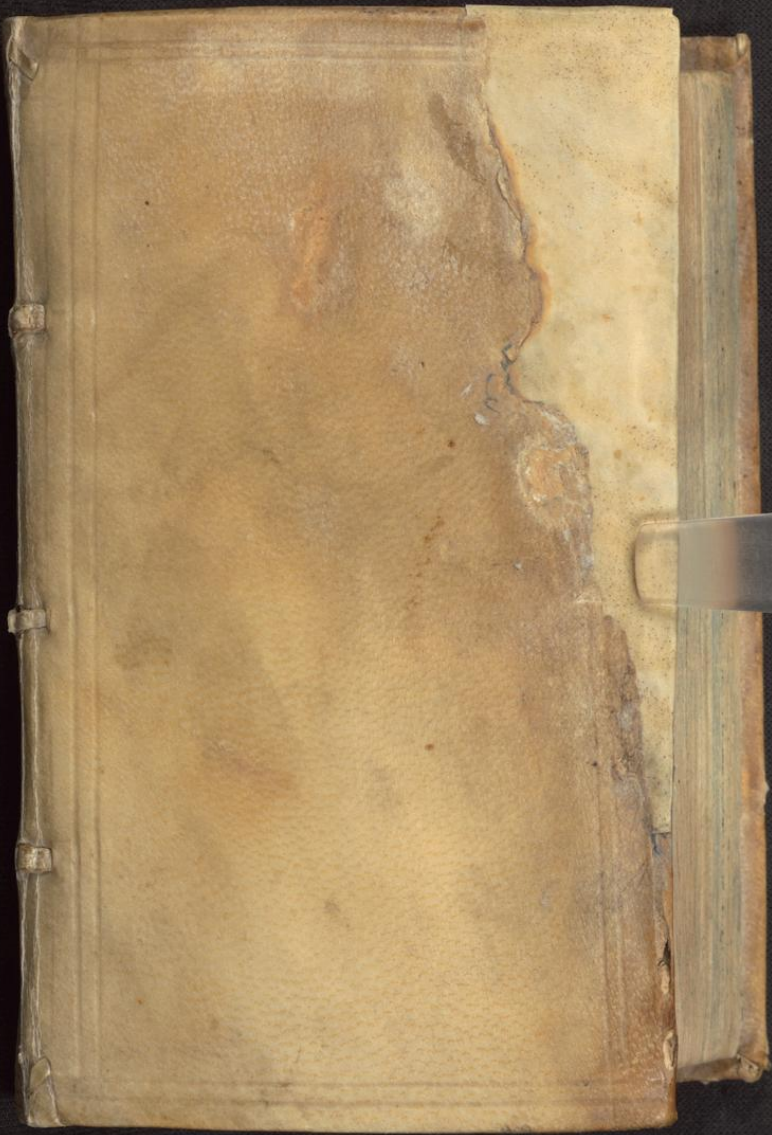
Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Nicodemi Frischlini Rebecca

Frischlin, Nicodemus

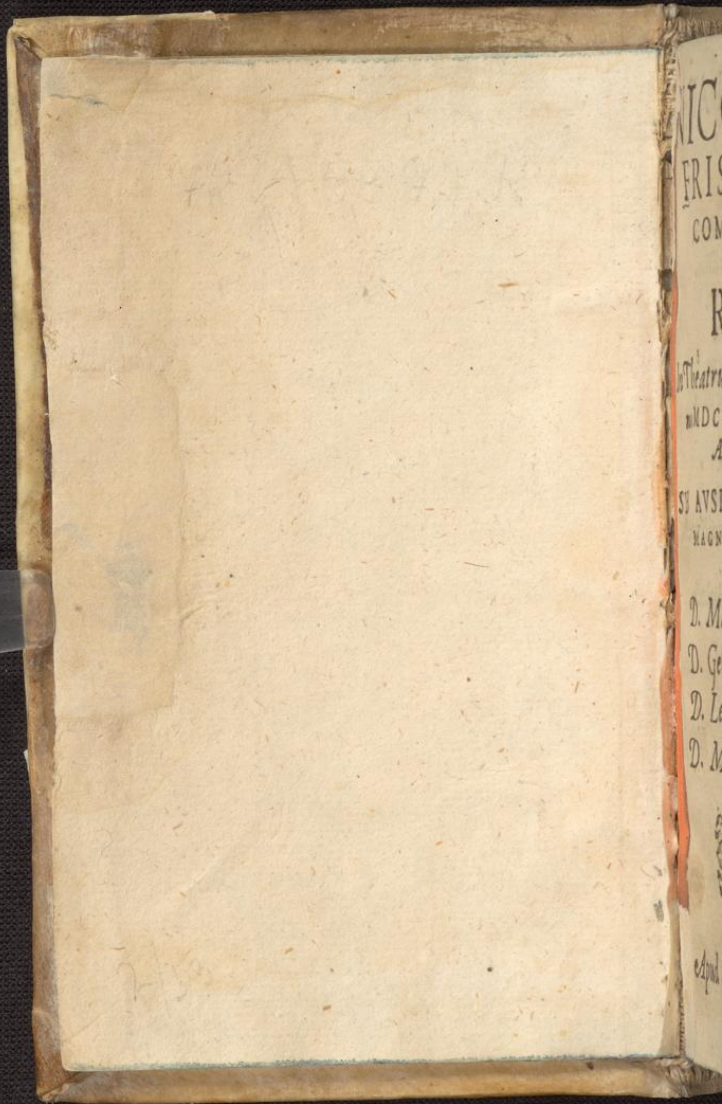
Altorfii, 1611

[urn:nbn:de:bsz:31-138617](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-138617)

72 A 53 77 R

NIC
FRIS
COM
R
Theatre
IND C
A
ST AVSI
WAGN
D. M
D. Ge
D. L
D. M
edp

NICODEMI
FRISCHLINI

COM. PAL. ET PO.
ET Æ CÆS.

Rebecca.

*In Theatrum denuo producta An-
no MDCXI. Panegyri Altorfianæ
Academia XXXV.*

SVB AVSPICIO AMPLISS. ET
MAGN. D. D. SCHOLAR-
CHARVM.

Josef. Val. Maier.
D. Martini Halleri,

D. Georgii Volckhameri,

D. Leonhardi Grundherr,

D. Martini Pfinzing.

ALTORFII

Apud Cunradum Agricolam.

(1671)

AK PERSONAE
DRAMATIS.

Abrahamus	Senex.
Eleasar tis	Dispensator,
Ismael	senior filius.
Chamus	Venator,
Syrus	Servus.
Labrax	Rusticus. *
Ifacus	Junior filius.
Rebecca	Virgo.
Cario	Servus.
Laban	Juvenis.
Gastrodes	Parasitus Ismaelis.
Bathuel	Senex.
Mulier	Vxor Bathuelis.

72 A 5377 R

N

PROLOGVS.

Pincipio vos saluto, qui hic estis boni:
Nam pro bonis merito omnes vos agnos-
cimus:

Nec quenquam adesse iudicamus hic malum,
Aut si adsint nonnulli mali atq; malevoli,
Eos rogatos volumus, vt se meminerint
Nec metui à nobis, nec magni aestimariet:
Cum odii sui causam hic nullam prorsus ha-
beant.

Mihi quidem inuideat, qui volet, & quamdiu
Voler. Haud enim cuiusquam causa malevoli
(Ne forsan erretis) ego disrumpar hodiè.

Sed, vt dixi, vos qui venistis huc boni,
Jam primum à principio, viros vtì bonos,
Salvos & incolumes omnes esse volumus.
Nam vestrà freti benevolentia & fide.

Nihili improborum facimus contumelias.
Quod enim nonnulli dictitant, rem esse facilè
Et expeditam, Drama scribere Comicum:
Iis hoc responsum damus, olim quod malevo-
luis dedit Terentius: in medio omnib. (Iis
Palmam esse positam, qui artem tractant Mu-
sicam,

Quod si quis nobiscum in re simili fecerit
Periculum, cum subinde novis nos fabulis

A 2 In

In Musicum hoc certamnn provocabimus,
Nam hac tempestate flos Poëtarum viget.
Et si illos etiam vos Poëtarum loco
Numerari vultis, qui in triviis sua carmina
Nullo labore facta, disperdere solent,
Sanè Poëtarum hodie quædam lerna erit :
Qui vel ducentos versus, aut etiam amplius,
In vno pede stantes conficiunt : vt vetus
Ille & lutulentus jactabat Lucilius,
Sed his neglectis, aliò nunc me conferam,
Ac primo vobis nomen huius eloquar
Comœdiæ : vt sic argumentum facilius,
Quod sit futurum, intelligatis initio. (sim,
Deinde paucis, quid veniam, & quid vos ve-
Ostendam : vt æquanimitatem vestram im-
petrem.

Vos si aures vacuæ sunt, huc animadvertite.
R E B E C C A nomen est huic Comœdiæ
Nam in ea Rebecca Bathuelis filia
Gnato Abrahæ nuptum locatur Isaco :
Opera & fide atriensis servi Eleasarî,
Qui missus in Mesopotamiam procul à sene,
Eam herili filio secum adfert conjugem.
Sed quia pater omnia tradidit Isaco :
Iratus Ismaël tumultus excitat,
Et agricolas premit venationibus.
Is ad fratrem hodie non veniet, neq; ad patrè :
Poëta

Poëta noster noluit, Nec Bathuel
Huc in Canaan veniet, neq; eius familia
Præter Rebeccam, qui loci isti sunt nimis,
Remoti, quod vos scire primum volumus;
Ne quis miretur, cur nulla Abrahæ, aut Isaco
Cum Bathuele sint colloquia nam tribus
Locis perageretur, hoc totum negotium.
Senex hic Abrahamus est, hic Isacus.
In illisce unà qui cum patre habitat ædibus.
Hæc sylva est Pharan, ubi venatur Ismael:
Hæc civitas Charra Mesopotamiæ erit,
In quibus habitat pater Rebeccæ Bathuel,
Anni quidem elapsi sunt ab eo tempore.
Quo nuptias istas celebravit Isacus,
Ter mille, quadringenti, quinquaginta novē:
Annis, puta ante Christum è virgine editum,
Mille, octingentis, octoginta quatuor.
At nos eas hodiè iterum celebrabimus
In hoc proscenio, siquidem per vos licet:
Et vos vestro favore nos juvabitis,
Nunc argumentum ne à me expectetis rei:
Puer, qui primus huc veniet, totum aperiet,
Remq; omnem in verba conferet paucissima,
Vos verò maximo unum hoc oramus opere,
Benignè ut operam detis ad nostrum gregem.
Curas & æs alienum, quod vestra inopia,
Et divitum avaritia conflastis, paululum ani-
mis. A 3 Ejicite:

Ejicite: nemo flagitatorum suum
Formidet. nam qui exegerit hic pecunias.
Eum Ismael malè. mulcabit venabulo:
Poëta noster hanc potestatem ei dedit.
Quando alia agetur, sceptrū amittet denuò.
Et fortè, qui nunc Ismael est, tunc Syrus erit,
Aut rusticus, aut mendicus, aut lotarius,
Aut quidquid deniq; eum Poëta fecerit.
Quod reliquum est: jam nunc operam date
& advertite,
Nobisq; adeste æquo animo per silentium.

ACTVS I. SCENA I.

Abrahamus, Eleasarus.

VOs ceteri rui hinc abite: Eleasare,
Adesdum: paucū te volo. EL. dictum puta:
Nempè ut curentur rectè hac, ABR. imò aliud,
EL. quid est,
Quod tibi mea ars efficere hoc possit amplius?
AB. Nihil isthac opus est arte ad hanc rem, quam
paro:
Sed his quas semper in te intellexi sitas,
Fide & sedulitate. EL. expecto quidnam velis.
AB. Ego postquam Sara fato defuncta est, memor
Humanae fragilitatis, & avi lubrici,
Paucos anse dies, ut nosti, rem familia
Constitui:

Constitui: ut lites inter liberos meos
Caverem; cum sciam plerumq; maximas
Solere hodie simultates existere:

Et fratrum gratiam, haud raro, ob patrimonium
Dirimi. EL. ita est. AB. hoc malum, ut antequam
moriar domi

Præverterem, modo testamentum condidi.

Nam bona, quae possedi, legavi uni Isaco.

Omnia: nempe agros, vineas, praedia, domos.

Pecudumq; greges, & ancillas, & servulos.

Quandoquidem ad hunc solum promissio pertinet

De fatali promissione Chanae.

Reliquis vero, quos DOMINVS à terra istius

Hereditate exclusit: neq; latum pedem

Tenere hic voluit: auri solum munera,

Et argenti, ut nosti, dedi donaria.

(tibi.

EL. Scio factum, & non parum hinc odii natum

Nam Isaco postponi ægerrimè tulit Ismael.

AB. Nihil hunc moror, nec quisquam eius odia.

nam Dei

Amor est omnium hominum præponendus odio.

EL. Ita est. AB. sed sine me pervenire, quo volo,

Nam bene cum istuc successerit negotium:

Unus adhuc restat scrupulus, qui me male

Habet, & dies noctesq; pungit, ac nimis

Male vellicat: eumq; animo evellere jam diu

Laboro. EL. Quis nam ille est, heu, scrupulus, ce-

da?

A +

AB. Id

*AB. Id audies. Nam ad eum eximendum, tua
Mihī ac fide opus est. itaq; te maximè (opera
Rogo, ut in eare mihī morem geras. EL. Tuum,
Here Abrahā, in me imperium est, non in te mihī.
Proin paratus sum exequi, quicquid jubes.*

*AB. Nunquam te aliter, atq; es, animum induxi
meum.*

ELE. Quin ergo quicquid est, id imperas, here.

*ABR. Haud magna est res, quam te facere vunc
velim.*

ELE. Eo minus molesta, aut gravū erit mihī.

*Sed quam est? AB. Rem omnem nunc à prin-
cipio audies.*

*Eo pacto & meum consilium facilius
Cognosces, & quid facere in hac re te velim,
Melius intelliges. EL. Ausculto per libens.*

*AB. Postquam Isacus ex ephebu excessit meus:
Et etatem virilem jam dudum attingit:*

Nunc rebus, ut volui, compositis omnibus.

*Hoc superest unam: ut de uxore illi commoda
Prospiciam, dum vivo: ne olim, me mortuo,*

Retia tendantur ei per matrimonium:

Ut nunc mos hominum est maximè. ELE. Sic est.

AB. Nam ea

*Quorundam perfidia nunc est, ut quos student
Perdere, nec justam habent causam, illos nuptiis
Invitent, illaqueent, irretians: dein*

Tanquam

Tanquam in cavea quadam praeclusas a viculis.
Ingulens, mactent, trucident infando modo:
Quod nuper admodum à Galileu aliquibus
Hic factitatum vidimus: quos n. q. fides
Neq. jus commune gentium repressit, neq.
Reflexit, ut immane hoc non auderent scelus.
EL. Equidē vera memoras: nam fama huius rei
Nunc per totum terrarum orbem percrebuit.
AB. Hoc uti periculum caveam, nunc tempus est.
Dum vivo: modo tu mortigerum te praebeas.
ELE. Quin tu vno verbo dic: quid est quod me
veit. (tibi:

AB. Ita faciam: Hoc primum in hac re praedico
Quod grandes hominum factiones non moror:
Cuiusmodi sunt harum in Chanaa gentium,

EL. At quae so, affinitates ista non placent,
Quas Chananai tibi sponte sua destinant?
AB. Mimimè. EL. Nec Ephronis Hethai? qui te
Vt scū, dominum vocat, sibiq. gratiam suam,
Tuam dono nuper conciliare studuit?
ABR. Nihil hunc moror, neq. quicquam eius do-
naria. (sedere

EL. At neq. Abimelechum & Phicholem, tibi
Et summa amicitia obstructos: Summos viros?
Quorum nemo est, qui filiam suam tuo
Vxorem deneger gnato. Ita sensi tibi
Hos omnes benevolos. AB. Imò hac dudum tibi

A 5 Illo

*Illorum subolet benevolentia: ac nimium
Metuo, ne filio tendantur retia.*

*EL. Cur hoc metuis? AB. Quia nuptias istas ego
Malo effugere, quam alii forsan adipiscier.*

*ELE. Quamobrem obsecro? AB. Quia non pos-
sum cum his hominibus*

Affinitatem colere. EL. Quae res te vetat?

*AB. Quia novi ego mores huius seculi malos.
Nam hodie in vxore ducenda, non qua fide
Aut religione, sed quibus pecuniis*

Instructi sint homines, spectatier solet.

EL. Non satum intelligo, quo tendas? AB. Non?

EL. Non satum. (vola.

AB. Nempè ergò apertius viam me loqui? EL. Ita

*AB. Primum Chananeos nosti homines esse im-
pios.*

Et cultores imaginum stultissimos?

*EL. Novi. AR. Et multos habere Deos? EL. Na
plurimos!*

AB. Nec spem ullam ponere in promisso semine?

*EL. Nullam prorsus. AB. Nec circumcisos? EL.
Neutiquam. (Deus?*

ABR. Neque fœderis memores, quod mecum initit

EL. Novis ista, here, qua dicis, & ut dicis animum

*Induco: & te hos mihi cupio credere. AB. Quo-
modo*

Igitur cum gente, exitio devota à Deo.

Affinita-

Affinitatem contraham, aut sobolem meam
Permisceam: nisi religionem quoq;
Et divinum cultum abjiciam, profanaq;
Sacris, & calum terra confundā: EL. an fore id
Credis? AB. cur non credam, EL. Quia u nihil-
ominus

In mente sua patriam religionem, & fidem
Potest habere, sartam, testam ac integram;
Etiam si Chananaam nactus sit conjugem.

Imò futurum spero, ut hoc connubio
Animum soceri lucretur atq; conjugū,

AB. Isuc in filio fieri periculum
Grave est, EL. Quid ita? AB. Quia enim here-
dem ipsum habeo, unicum,

Ad quem promissio DEI de SEMINE

Illo venturo, & terra istius hereditas.

Pertinet: omnib; hinc prospiciendum mihi modū,

In cultu ut religionis maneat firmite: ;

Nec usquam a pietatis declinet scmita:

Neve improborum perdatur consortio,

Solent enim bonos etiam mores male

Contaminare, haud raro consuetudines.

Tum in primis, si quis uxorem nactus sit

Superstitiosam, illiberalem, incommodam,

Superbam, petulantem, profanam & impiam:

Magnum imminere solet, non tantum dominii,

(Cuius jactura levior: sive uxor regat

Virum,

Virum, sive vir uxorem: modo domestica
Res curatur bene, sed fidei periculum:
Cuius qui semel in vita naufragium fecerit,
Is nunquam post facile pietatis anchoram
Apprehendet: neq; in portum optatissima
Vita appelles. EL. Miserum me, qui hac nunquam
hactenus.

Ita expendi. Sed perge, ut cepisti loqui.

AB. Nunc quantum in hac re Mulierum praevalleat
Anstutia, ut à religione abducant viros:

Quanta Sathanel fraudis sit: quanta harum genti-
Quas inter etatem nunc ago, versusia: Cum,
Etiam Exempla prioris vitæ me commonent.

EL. Quenam obsecro, AB. Audies, ansculta, EL.
Operam hanc tibi

Dico, AB. Filium meum majorem, qui hic habet
In Pharan, Ismaelem nostrum, EL. Optime.

AB. Et matrem eius Agar? EL. Quidni? AB.
Et eius conjugem

Aegyptiam, à matre ipsi desponsam? EL. probe.

AE. quid: Lothum filium fratris mei Charan?

EL. Tanquam te. AB. Nunc audi, quid ambobus
Ex matrimonio, & mulierum fraudibus (mali
Evenerit. EL. Dic, obsecro; AB. Ismael reclinis

Aegyptiæ suæ à religione & fide
Patrum suorum, tam longè recessit, ut
Circumcisi præputii parum memor.

Et

Et fœderis, quod mecum iniit jam olim DEVS

Promissionumq; irrisor nequissimus,

Ostrum & Isidem honore honoret maximo,

Deo: Aegyptios: sum praesertim Isidem,

Quam alia gentes Dianam nominant, colit

Impendio: quod hac Dea creditur feris

Et venatoribus praesse quasi aliquod

Nūmen. EL. Profecto res apparet: nam Isidem

Plus justo ab illo honorari ostendunt ferae,

Quae nimium studet: & agrestium quarimonia,

Quas passim divulgans de ipsius injuriis,

Et sermè quotidie novas huc perferunt.

AB. Quod si hoc idem periculum alteri meo

Contingat Isaco, nolim in lucem editum.

EL. Istud Deus prohibeat: AB. Sic spero fore.

Sed fratris filium, quid ego dicam tibi?

Quem filia vino madefactum, pro pudor!

Ad incestam impulere consuetudinem.

EL. Novi factum: & profecto illius me pudet.

AB. Quid ipsum Adamum, primævum patrem
omnium,

Qui Eva blanditiis illectus. malum sibi

Vetitum male gustavit: mandatoq; Domini

Temere admodum neglecto: cum uxori fidem.

Haberet: & se & posteritatem in miseriam

Et hanc lachrymarum vallem, adeoq; in luridi

Barathri aeternam precipitavit voraginem.

Adcò

Adeo potens res est muliebris in viro
Seducenda fallacia: praesertim in fide
Erga Deum & religionis negotio.
EL. Istud sapere est res, jam olim prae teritas sibi
Pro disciplina & praeceptis habere: & hinc
Casus futuros longè prospicere: & velut
Ab excelsa quadam specula periculum
Venturum providere, AB. Tu ergo Eleasare,
Serua, quod in te est, filium, & me, & familiam:
Ne forte talibus se involvat nuptiis.
Nam ego haud quenquam fidelio rem habeo, neq;
Cui plus credam, nec qui magis ex sententia
Mihî sit: neq; adeo cui meum concederim
Filiûm hodie, quam tibi, Eleasare, audacius:
EL. Here mi, ego hoc tibi pro seruitio debeo.
Conari manibus, pedibus, nocte atq; & dies:
Capitû periculum adire. dum pro sim tibi,
Tuog; gnato, atq; adeo toti familiae:
Pro in impera, quod vis: effectum tibi dabo.
AB. Amo te, & merito te semper feci maximi:
Neq; unquam veritus sum abs te, ne faceres idem,
Quod vulgus servorum solet, ut deluderet
Me consutus dolis. EL. Egon' istuc in animum
Inducerem? id me magnus prohibeat DEVS,
Nam ut adhuc locorum feci, faciam sedulo:
Ut maximè, quod in rem conducatur tuam,
Id agam, id persequar animo, corde atq; viribus.

AB. Da

AB. Da mihi manum tuam, optime. ELE. non
manum modo.

Sed omnem operam, fidem, ipsum quoque animum
meum:

Qui qualis in te sit, notum tibi arbitror.

AB. Eleasare, ego non tribuo hoc auribus tuis:

Novi, qui vir fies, & quam paucos tui
Similes habeas. Nam hodie qui in aulis Principum
Versantur, & consilia rei dant publica,

Multi non domini, sed sua commoda promovent:

Quippe, quibus nil prater pretium dulce est. EL.
ita est.

AB. Tu vero omnia posthabet meum commodis:

Neque unquam ulla in re tua mihi defuit fides.

Nam saepe ego res multas commendavi tibi

Dubias, egenas, inopes consilii boni:

Quas tu sapienter, doctè, candidè, ac bene
Mihireddidisti effectus hinc opera tua.

Tum filium meum, fidei ac fiducia

Tuae mandatum, curasti probe & bene:

Pudicèque educasti ingenium illius, in

Artibus, in honestis literis, & moribus.

Nam ceteri, quod faciunt plerumque, aulici

Magistri, ut principes sua concreditos

Fidei à studiis ac literis ad otium

Retrahant, & Philosophos contemnere, & viros

Doctos ridere assuefaciant: quasi principe

Indignum

*Indignum esset, vacare literis bonis:
Et satius, ut corpus venando exerceat,
Quam animum, præcipuam partem hominis, stu-
dio artium,*

*Et literarum expoliat. Horum tu nihil
Eum docuisti: sed ea tantum, quæ pium,
Sapientem, laudandumq; principem decens.*

*Quibus pro benefactis, fateor, deberier,
Tibi, præter libertatem, qua te lubens
Iam olim donavi, multas gratas gratias.*

*EL. Here, si quid facio, aut feci, q; places tibi: &
Id gratum fuisse adversum te, habeo gratiam.
Nam merito hac evenerunt à me tibi. Si enim
Ego item memorem, qua tu locasti in me bona,
Nox diem adimes. fecisti enim, ut nunquam tibi
Dignas referre gratias possim satis.*

AB. Perinde, ut tu promeritis de me & filio.

*EL. Quod enim maius potuisses beneficium mihi
Præstare, quàm nullos cum haberes liberos,*

*Quod filio meo voluisti omnia tua
Bona legare? AB. Memini factum, nec pœnitet.*

EL. Sed & nunc omnibus præfecisti bonis.

Vt omnia sub mea manu reposita sint:

*Ipsumq; filium magisterio meo
Et fides subdidisti, & mea fiducia.*

*AB. Haud miso factum. EL. Quid multis ver-
dis opus?*

Ex ser-

Ex seruo herum fecisti: aliaq; in me bona
Innumera contulisti: pro quibus omnibus
Nunquam potero dignas rependere gratias.

AB. Imo poteris: & nunc adest occasio.

EL. Quomodo? AB. Si rem geras erga me fideliter.

EL. Cedo quid vis faciam? ABR. Id audies, sed
eamus hinc.

EL. Sede. AB. Chananaeam filio meo non dare,

Id jam tenes? EL. Teneo, AB. Nec ullam gentium.

Inter quas habito? EL. Sic dixi, AB. Nunc per-
cipe, (lis.

Quid consilii capiam. EL. Ausculto quid me ve-

AB, Meministi, quid mihi ante paucos huc dies

Renunciatum ex Mesopotamia fiet? (me.

EL. Memini: de fratre tuo Nachor. AB. planissi-

EL. Et de huius filio Bathuel. AB. Videlicet.

EL. Et de filiabus ipsius. AB. Rem omnem tenes.

EL. Quidni teneam? ABR, Nunc ergo pone ma-
num tuam

Sub femore meo. EL. Cur? AB. Quia jurandum
jam est tibi.

EL. Quid iurem? AB. Quod jubebo. EL. quid
jubes? AB. volo

Vt ad terram meam, & ad cognationem ibi

Meam pergas, & capias uxorem Isaco,

De familia mea. EL. Facilius hoc, here,

Præcipitur, quàm efficitur, AB. Quamobrem?
cedo. EL. quia

B

Vxor

Vxor quid faciat, in manu non est mea.

AB. Intellego. EL. Quid enim tu scis, an me sequi

Velit puella? Nam dulce est patria solum:

Nec cuius vis est hominis pede profugo & vago

Hinc inde errare. AB. Imo ubi virgo intellexerit,

Cui nubat: sequetur animo promptissimo.

*ELE. Qui sic? AB. Quia nubet populari suo &
sanguinis*

Propinquitate conjuncto sibi. EL. Esto ita:

Connubium suo gentili non abnuat,

Quid vero, si in patria manere postulet,

Nolitque sequi me? quid tum agam? num filium

Reducam in terram, unde huc olim migrasti, herede?

*AB. Cave sis, ne hoc faxis: neu in animum indu-
cas tibi,*

Meum ut reducas illo filium. EL. Obsecro,

Quamobrem? an non videtur hoc duobus ex

Malis optatius, gnato uxorem dare

In patria terra, quam atque commodam:

Quam hic inter ignotos & peregrinos eum,

Vel uxorem ducere malam atque incredulam

Deo: vel omnem aetatem exigere calibem?

AB. Imo neutrum mihi placet, & tu quod times,

*Frustra times. EL. Qui sic? AB. Quia hoc nego-
cium*

Non a voluntate humana pendet, neque in

Nostra situm est manu: sed unius DEI

Opus

Opus est. Ad hunc nostri oculi adversendi. EL.

Benè.

Sed qui tu scis, an ita placeat Deo, an secus?

AB. Eho. tunc, Eleasare, dubitas hoc? Dominus

Deus

Cæli & terræ, qui me è domo patris Tharæ,

Et è terra natalis eduxit soli,

Et locū in hunc statuis: tam crebrò pollicitus est,

Ac iurejurando confirmavit mihi:

Quod Chananeam terram mihi atq; posteris

Ex Ifaco daturus sit. Et id sapius.

Iam repetivit: eamq; ob causam factū puto, ut

Me ex tot laboribus, tot ex periculis,

Tot exiliis elictatum, hoc demum loco,

Inter Chananeos voluerit quiescere,

Huic ego fidendum, in hunc respiciendum puto.

Neq; committendum, ut hinc recedat filius.

Aut illo redeat, unde olim migravimus.

Atq; hand dubito, quin angelum suum tibi,

Quasi pronubum, concessurum in hac re siet.

Ut eius opera uxorem capias filio.

EL. Itane fore credis? AB. Quid ni credam, qui

angelos

Toties mihi adjuutores in periculis,

Et rebus adversis vita habuerim mea:

Multisq; pridem hoc documentis cognoverim?

EL. Sin autem res secus, quàm spes est, ceciderit,

B 2

Nunquid

Nunquid iuramentum nihil obfuerit mihi?

*AB. Nihil prorsus: dumtaxat filium meum
Ne illo reduxeris. EL. Cavebo hoc facillimè.*

*AB. Quis ergo manum ponis sub femore. EL.
ut ut lubet,*

Arbitratu tuo iusjurandum dabo. (nunc

*En pono: quid nunc? AB. Rectè sanè: adverte
Animum, & præcuntem verbis me sequere. EL.
lubens.*

AB. Deus cæli & terra, te invoco testem mihi.

EL. Deus cæli & terra, te invoco testem mihi.

AB. Quod Abrahami heri mei filium Isacum.

EL. Quod Abrahami heri mei filium Isacum.

AB. Ex hac terra in patriam nolim reducere.

EL. Ex hac terra in patriam nolim reducere.

*AB. Neg. uxorem illi Chananzam, aut similem
dare. (dare.*

EL. Neg. uxorem illi Chananzam, aut similem

AB. Sedeam, quam jubeor, pro virili querere.

EL. Sedeam, quam jubeor, pro virili querere.

*AB. Et sine fraude ac dolis. EL. Et sine fraude ac
dolis.*

*AB. Sic me DEVS adjuvet. EL. Sic me DE-
VS adjuvet.*

AB. Nunc acquiesco & desecato abeo animo.

*EL. Nihil ergo me vis aliud, here? AB. prorsus
nihil.*

Quia

Quia meus nunc animus in portu navigat.

EL. Sed nunquid cause est, here, quin proficiscar hodie?

AB. Statimne? EL. Sic. AB. Iam? EL. Sic prorsum nisi quid mora est.

AB. Ut ut lubet: nam tu me nihileris tibi mora.

EL. Eo. Nam prius animo ocioso esse haud queo.

Quam tibi gnatoq; tuo rem omnem perfecero.

AB. Rectè. EL. Sed dum nimium propero, penè fueram

Oblitus, quod vel maximè jam ab initio

In hac re scitari volui. AB. Quidnam? Cedo.

EL. Vtrum tuus etiam filius huius rei

Est conscius? AB. Cur id rogas? EL. Meritò: quia

Cavendum, ne invito obrudamus conjugem.

AB. Ne sis sollicitus, nam tali ingenio meus

Est filius: ut eadem illi placeant, qua mihi:

Eadem displiceant, qua mihi. EL. Novi quidem

Ingenium eius, quale sit in rebus ceteris:

Sed in re uxoria nondum perspectus est

Mihi illius animus. Nam hoc mercimonium

Proci nostrates cæcis oculis non emunt.

AB. Quiesce. Ist hanc rem ego rectè videro domi,

EL. Sed dum abs sum, quis meas geret iterū vices?

AB. Syro hanc dedi provinciam, ut rus hinc eat!

Nostrosq; obseruet servulos: dum tecum ego

Hoc transgerem negotiū. Proin animo

*Tranquillo es, Eleasare, & de rebus interim
Nostris in utramvū aurem quiescito.*

EL. Sed nullō me mihi comites adjungam via?

AB. Imò ut voles: nam reperies intus domi

Pro arbitrato tuo. EL. Sat habeo, bene vale:

Et felicem mihi reditum à Deo impetra,

Namq̄, una precatio tua plus mihi commodi

Feret, quā omnis labor meus, AB. Benè ambula.

ACTVS I. SCENA II.

Abrahamus,

Verissimum id esse, vulgò quod dici solet,
Re ipsa nunc demum experior: si quis bonū
Et frugi nactus sit servum ex sententia:
Eum non postremum hac in vita commodum
Adeptum esse: velut ego hunc habeo Eleasarum,
Nam is me herum matura solet capessere,
In se sera: & quod jubetur, citius citius
Quadrigis properat persequi. Tum quas ego
In servo puto virtutes longè maximas,
Fidem ac taciturnitatem! has rebus omnibus
Adhibet, & quod rarū in servo est, contumelias
Nullas, nulla maledicta in quenquam hominem
ingerit:

Pietatis insuper tantò observantior

Est ceteris: quantò illi ad seua crimina

Et

Et convitia se habent fere proclivius.
Itaq; mihi dubium non est, quin Angelus
Dei cum huc reducturus sit fati propitiis:
Idq; ut fiat, DEVM immortalem unice precor.
Nunc proximum est, ut conveniam natum meū:
Et eum de consilii nostri sententia
Certum faciam. Nam u solus nunc restat mihi
Monendus: ut si evenias, quod volo, nihil
In ipso sit mora. Et spero sic fore.
Nam nulla in re prius unq; immorigerum habui.
Ibo intrò, ut qua constitui, peragam sine mora.

ACTVS II. SCENA I.

Ismaël.

EXite, agite, ite ignavi: vos male conciliati,
male habiti
Ite ociosi, quidnam restitatis? Iam dudum jubar
Clarum solis obortum est: & omnes sylvæ luci
pervia,
Et vos adhuc ignavi stertitū? Excutiam hercle
inertiam.
Hanc vobis, si vixero. Quanquam ita animatos
vos esse video. (bo,
Ita negligentes, ita deperditos, ita ingenio impro-
Ut duritia tergi me vincere cogitetis. Nam ego
fere

B 4 Semper

*Semper prius pulsando, quam vos vapulando, per
Iovem,* (magis

*Fatigari soleo: neque crediderim sane hic homines
Unquam asinos procreatos esse, quam estis vos
plagipatide.*

*Quidem hesternam meam profuit increpatio? quid
verbera?*

*Quid innumera plaga, quibus costa vestra eti-
amnum calent?*

*Nunc ad edictionem isthanc meam omnes ani-
mo advertite:* (pero,

*Nisi centum lepores hodie, et otidemque capreas ce-
Omnes vos ego domum abripiam, atque ibi Iovis
ad necem operiar.*

*Atqui heri prae dixeram omnibus, dederamque eas
provincias* (canes

*Hic singulis: ut alii vestrum adducerent vegetos
Secum: quos illis per hyemem educandos tradide-
ram: alii*

*Sepe diruerent: & cervi omnes agros et vineas
Patefacerent, alii sylvam Pharan, septo circun-
darent:*

*Alii plagas & retia conficerent, & venabula e-
merent:*

*Et hoc omnes ageritis, rebus vestris omnibus domi
Intermissis, ne liberum quidem memores & con-
jugum.*

Sed

Sed officium non facitū, nisi malo communiti at-
que flagris.

Quin nunc assistite contra me omnes, & qua lo-
quar, advertite. (ram,

Tibi nequam, & scelerum caput, mandari jusse-
Ut rete conficeres, ubi habes? i, offer, ni jam af-
fueris hīc

Statim, tuū ex virtutib. à me probè exornaberū.

Quid tu verò? quid respectas? hoc sis vide: hoc
age, verbero:

Huc animum adverte: huc adhibe aures. Tibi
mandatum fuit, canem

Vt tecum adduceres. Vbi est? quid missas nebulo?
quid taces. (gentia?

Proh Iupiter, qua hac oscitantia est, qua negli-
gitane ad mandata claudi, caci, muti, manci ac
debiles

Estis? nihil ut rectè facere in animum inducatū,
nisi malo

Est damno mulctati aliquo? Ego ad epol vos acci-
piam modis,

Quibus digni estis, miseris: ut meminertis ve-
stri & mei, (negotii:

Chamum optimè. Ex hoc jam sciam, quid istud sit
Quod omnes tam remisso ingenio, tam recordi-
bus animis

Estis, tam futiles, tam demig, nullius pretii homi-
nes,

B 5 ACTVS

ACTVS II. SCENA II.

Chamus, Ismaël.

Dispereant omnes rustici, omnes agricola,
omnes Philosophi,
Quicumq; vel aratro, vel falce, aut sarculo
Philosophantur. Dispereant inquam, pessimis o-
mnes modis

Nam horum nunq; cuiquam quiaquam in men-
tem venit, ut recte faciat

Modo egressus domo, ut futura venationi operam
darem:

Et qua necessaria sunt prepararem: vix vnum
in Pharan

Reperi, suo qui fungeretur officio recte & probe
Omnes stare, oscitari, ronchos ducere, deniq; nec
malis

Neg; bonis verbis, nec verberibus, quidquam mo-
Sed certum est mihi, si herus illo ad venerit, im-
punè haud quaquam ferent.

Nunc conuerti or domum ocuus: IS. Vocabo: Heus
Chame. CH. Quis vocat?

IS. Ausculta. CH. Emere oportet, quem tibi obe-
dire velis. IS. asta, mane

CH. Satis pro imperio, quis es. IS. Ego sum Cha-
me, ad me respice.

CH. Proh Deum, herus est, non videram. Obsecro
te her-

te hercule, ignoscas mihi:

Nam alium esse censui ac es. IS. erga alios sis, ut animo lubet.

Dummodo mihi rectè morem geras, Sed quid agunt rustici?

CH. Istine? IS. non: sed quos tecum eduxisti in desertum Pharan.

CH. Nihil rectè. IS. Neg. hi scelesti verberones quicquam agunt, (ram.

Nihilq; omninò eorum persecuti sunt, qua iusse-

CH. Credo facile: ut est ingenium omnium agriculturalium à venatoribus

Alicnum. Nam quales sint isti, modo quos in nemum Pharan

Eduxi id malo te coram videre, quàm verbis meis Prolixius doceri. IS. Ego de illis post in agro videro: (caveram.

Nunc aliud agendum restat: cuius gratia hinc videro. CH. Quid illud? IS. Audies. An non dederas huic rustico canem

Saginandum? CH. Imò. IS. Vbi est? CH. Heri mortuum est. IS. Mortuum? fame arbitror.

CH. Fortasse. IS. Sed an non huic etiam dederas, canem? CH. factum here.

Atq; eccum. IS. sine videam. Tene interim hoc meum tu furcifer,

Venabulum, Proh Iupiter? Proh magna Diana non pudes Te

Te hunc strigosum canem in meum conspectum
producere,

Qui ossa atq; pellis totus? Ita cura macer? quin
exta ei

Vel vivo etiam in sole inspicere licet: ita pellucet,
Laterna Syriaca. CH. ita agilem fore credidit, ut
qui abdomine

Pingui non impediretur. IS. At ego tres passus
Emetiri non posse, certo scio: nam totus est macer:

Totus cura famelicus. Sed cur cibū non præbuit?
Quid negligentia hac promeritum censes, Cha-
me? CH. quid? crucem

IS. Hem sic datur, si quis hero morem non recte
gerit suo.

I intro. Sed ubi nunc alter, quem rete afferre ius-
Hic adstat quidam cum reti. IS. sine videam prob
Iupiter?

En rete hoc ad lepores capiendos factum. CH. Ad
ursos forsitan.

Nam ita laxum est, ita rarum: ut ursi atque alces
Penetrent sine

Omni remora. IS. Quaso hercle, homo hominum
omnium deterrime,

Cur ausus hoc facere? cur officium tuum sic negli-
Quid meritis est? CH. Quid? pro una pessima

plaga centum optimas,
IS. Pol haud erras, Chame. Sed tu quid respon-

des

des mihi? quid stas lapis?

Hem verbero, plagas tibi centum optimas, pro
una mala

(pula tuo:

Hem, vapula nequissime, vapula: meritoq; va-
Atq; audi: si posthac vel te, vel alium negligen-
tem ita

Deprehendero: ad id redigam miseriarū, ut sem-
per sis miser.

Sed age, Chame, exploremus nunc etiam illorum
venabulā.

ACTVS II. SCENA III.

Syrus, Ismaël, Labrax, Chamus.

Proviso ubi sint agricola: quod nusquam com-
parent domi.

Nam biduum reor, ex quo non redeunt ex syluā-
domum:

(pula:

Mirum profectō, nisi genio suo indulgent, aut cra-
taut fit, Domini ubi absunt, IS, Tuumne Labrax
hoc venabulum?

L.A. Meum verò, meo qui illud habeo coemptum
peculio.

CH. Satis superbè, L.A. Satis molestè. CH. confi-
dentiam vide

Hominis rustici: ut os sibi distorsit carnifex. L.A.
Omitte me

IS. Nunc

IS. Nunc sine: venabulum tuum cedo, ut videam penitissimè.

L.AB. En cape. IS. Quid hoc? Iupiter ut te perdas cum isto venabulo,

Quod totum erugine obsitum est: totum exesum rubigine,

Credis te, Chame, hac cuspide aprum posse unum configere? (nabulo,

GH. Egone? murem si confodere jubeas, isto veni-
Nihil efficiam. IS. Quid meritum censes? CH.A.
Labraci uti Labra

Discendantur. ST. Perquirere prius non desistam quam alicubi (ritur?

Eos reperiam. Sed quis hic in proximo clamor o-
L.AB. Obsecro populares, ferte misero atq; innocenti auxilium:

Subvenite inopi. SY. Proh DEVM, quid video, nostrum ne servulum?

Hic verberat? quid sto? quid cesso? cur opem illi non fero?

Quid hoc turba? quid tibi venator, erga nostros tactio est?

IS. Quid tu hominis es? quid tibi mecum negotii ignavissime?

SY. Imò, quid tibi negotii cū servis nostris in tuis Venatibus? Cur illos ab operis suis rure abstrahis?

IS. Quia sic libes. ST. Sed non licet. IS. Qui scis? tibi ne ego teneor. Reddere

Reddere rationem stimulorum seges? SY. Si mihi
non reddere (mala

Teneris, reddes alii, est in caelis DEVS, qui qua
Nos facimus, audit & videt. IS. Quis te sacer-
dotem mihi

Constituit? ego hac plus millies à patre audiui cū
radio. (verberas.

SY. Injurios certès, miseros qui & innocentes
CH. Siccine tu responsas hero meo? Cave sis, ne-
scis cui

Maledicas tu viro. SY. Quid nesciam? quid mi-
hi tecum est rei?

IS. Scelestè, si nihil tibi rei nobiscum est, cur non
abis? (iser

Cur non hinc ocyus face sis? SY. Agricolas dimi-
A te volo: Hoc si feceris, discedam. Nam ruri
hic eos

Operis vacare oportet: hoc herus jubet. IS. quā
herus jubet?

Neminem ego herum mihi agnosco. SY. Eho, Num
tu regnum hic possides?

IS. Irides furcifer? Accede huc Chame, & pro-
pter mastigiam hunc

Assiste: nec mora sit, si unum ei contra me exci-
derit verbum,

Quin pugnum continuo in mala hareat. CH. liben-
ter obsequar;

Neq;

Neq̄ ad cervos aequè cursim procurrā, ut conficiam manu.

SY. Cave sis ne me attingas scelus, CH. quid? retigine? num dolet?

SY. O facinus indignum? IS. Geminabit, nisi caves. SY. Hei misero mihi?

IS. Quid clamitas? abi hinc. SY. Dispeream, nisi ego isthanc injuriam

Nobis illatam, ad iudices deferam. IS. imò mihi gratias

Debes, quod tam leniter actum est tecum, nec uti promeritus es.

ST. Eo hinc. IS. Si dudum iisses, non hinc vapulasses carnifex.

Sed quid nunc agimus? cur non imus? sequimini me hac rustici.

ACTVS II, SCENA IV.

Syrus.

DEVM immortalē, quae huius venatoris est
Iniquitas? injuria in hos innocios
Et immerentes agricolas? Itā homines
Pecudum ritu tractare istis Satyrus licet?
Quasi verò miseri in hoc nati sint rustici,
Venaticos ut alant canes: quibus domi,
Quod ipsi edant, nihil est. Nam liberos fame

Expers

Experiuntur non raro contabescere.

Qua verò miseria est, tot flagris affici?

Sic vapulare? Sic ad quemvis aulicum

Nutum intremiscere, nec contrà audere viscere?

Emortuum ego me mavelim letho malo;

Quàm non illi dem hodiè insidias Chamo:

Qui me tam indignis immeritum habuit modum.

Sed interea domum rursus concessero,

Dum illi à venatione sese huc recipiant.

ACTVS II. SCENA V.

Abrahamus, Isacus.

Rem omnem tibi, demonstravi intus ordine.
Minus sitenes, volo percipias denuò.

IS. Commemini omnia pater: nempe vxorē mihi

Daturum te aiebas. AB. Recte, fili Isace,

Nam ea nunc gratia produxi te foràs,

Tecum ut loquar ea de re familiarium.

IS. Ausculto, quid velis me hic amplius pater.

AB. Equidem hunc videre sepius optavi diem,

Cum ex te esset aliquis, qui te appellaret patrem:

Et ad quem terra huius cederet hereditas:

Quandoquidem divina ad te, & posteros tuos

Pertinet, exclusis fratribus promissio.

Sed hæcenus ut voti huius fierem particeps,

Nunquam sese obtulit sperata occasio.

⸗

Nunci-

Nunc itaq; (quæ res benè vereat mihi & tibi,
Adeoq; toti familiae & nepotibus)
Hodie uxorem ducas volo, me vivo patre,
Præquam moriar, & è corpore migrem meo.
Nam propterea tibi nunc omnia bona tradidi,
Vt propriam tibi constituas familiam.

IS. Sed vereor ut possim. AB. Cur? IS. Quia ma-
tris Sara

Memoriam & lætæ animo nondum eieci meo.
Nec dum annus quartus exiit, cum diem obiit.
An igitur non absurdum erit, me operam dare,
Tristem jam, nuptiis; & cum flere addecet,
Ridere? AB. Imò sat lachrymis datum reor,
Neq; enim lamentari nos mortuum decet,
Vt Chananæi faciunt: quibus adempta spes
Alicuius vitæ est: nec se redi vivos fore.
Vnquam credunt. IS. Sic est. AB. Quin mater
hoc idem

Scio, te facere vellet, ego quod te volo,
Si viveret: Nunc quod obiit, id non est novum:
Quia mortis omnes debemur, quot quot vivimus
Pro in istam omitte vanam sollicitudinem,
Et da te hodiè mihi: ac noli adversariet.
IS. Sed an atas non videtur immaturior?
AB. DEVS bonè! atas quæ sit immaturior?
Annos quadraginta natus es: & ducere
Uxorem, te atas prohibet? Quid statuendum eris

De

& tibi,

patre,

em mto.

tradidi,

.

S. Quia ma-

m ejeci meo.

liem obit.

eram dare,

deces,

reor.

deces,

spes

ore.

Quin mater

st novum:

ut virvium

mem,

ier.

ior?

curior?

ere

endum erit

De

De iis, qui priuquam medium contingant tua
Aetatis, ante annum haud raro vicesimum
Vxores ducunt, liberos ut procreent,

Aut potius ut suam voluptatem expleant:

C. n̄ sint ipsimet plus quam infantes v̄t̄ioi.

IS. Factani, quod lubet, alii, mea sic sententia est.

AB. Quod aliorum dissimilis esse moribus

Studes: in hoc te laudo. Sed tuam mihi

Aetatem frustra infers, qua & confirmator

Est, & vitæ suæ habere jam modum potest.

IS. Age, mitto aetatem: mitto ad memorem meū

Sed unde tandem uxorem inuenies commodam,

Et moribus ac religioni parem mea?

Qualem omnino esse oportet eam, quam duxero.

Nam in his terris haud ullam talem reperies.

AB. Ne sis sollicitus: sed responde quod rogo,

IS. Quid est? AB. Si virgo, quam reperere, pia

& proba

Tuūq̄ accommoda sit moribus, virū ducere?

IS. Ego te puto & aetate, & benevolentia

Plus scire, ac providere, quam me ipsum mihi.

Pro in si ita equum censes, aut factū est opus,

Age fiat: mos geretur. AB. Facis, ut te decet:

Cum istuc, quod postulo, impetro cum gratia.

Nunc tu, quod reliquum est, hosce per dies, domi

Vt sis, vide: rem familiarem benè gere,

C 2

Dum

*Dum redeat huc Eleasarus. IS. Quidnam ille abiis?
AB. In Mosopotamiã, ad cognatos nostros, domũ
Bathuelis, filii Nachor, fratris mei.*

*IS. Quid illic acturus? AB. Rogitas? Cognata ibi
Puella ambibit nuptias, è patria*

*Domo: Nam ut hoc faciat, religione fidei,
Et iurejurando obstrictum dimisi. IS. Itan?*

*Pater? AB Sic. IS. proh DEVM, nunc demum
intelligo*

*Vnde initium duxerit, & quò tendat tua
Oratio: nam hæc mihi primo absurda admodum
Et insolens visa est: cum ante hæc de uxorio
Negotio nullum fecisses verbulum.*

*Sed credisne adducturum secum virginem
Epatria? ABR. ita spero quidem: sed spes huma-
naita*

*Est comparata, ut nisi precibus foveatur, &
Fide in DEVM, insperata sapius accidant,
Quàm quæ speres. ISA, ita est. AB. Proin votis
DEVM*

*Ardentibus roga, ut hoc secundet illi iter:
Et Angelum suum adjungat ei pronubum,
IS. Ita faciam. AB. Nam opes, agros, pecunias,
Et similia, parentes relinquunt liberis:
At uxor honesta à solo provenit Deo.*

*IS. Vera memoras. AB. Abeamus ergò intrò: &
bona*

Spe

*Spe freti expectemus, dum tandem redeat huc
Eleasarum cum sponsa sua. IS. Praei, sequar.*

ACTVS II. SCENA VI.

Isacus.

Q*uid hoc negotii: an hoc non est patrēpium,
Sapientem, intelligentē esse mihi tam bene
Rebusq; meis & fortunis, qui prospicit?
Nam proh DEVM, quae haec est illius cautio?
Quae in filium pietas? quae providentia?
Ne quid detrimenti, aut damni capias mea
Domus: neve insidiae dentur ab incolis mihi
Per matrimonium: ut nunc mos est maximè.
Itaq; adeò mag nam curam injecit mihi
Cura sua: ne fortè imprudens hic agam,
Quod nolit, id sciens cavebo, nam decet
Esse audientem dicto patrū filium
Bonum: qui rectè sapit: isidem, ut ego sum patrī.
Cui si quid volupe est, mihi voluptas maxima est.
Nunc intrò concedam: ut, quae jussus sum, exe-
quar:
Ne mora fortè meis nuptiis ego siem.*

ACTVS III. SCENA I.

Eleasarus.

C 3 H 5

HI sunt loci, atque haec regiones, qua mihi ab
hero

Sunt demonstrata, ut rationem capio oculis

Nam civitatem hanc esse Charas autumo;

Vbi ille habitet patruelus, heri mei Abrahæ.

Itaque nimis velim dari mihi obvium

Hominem, qui certum me faciat, vbi Bathael

Habitet & cur ab hero nuncium apporto meo,

Vt filiam eius ambiam, herili filio.

Sed annon ego sum compeditus & miser:

Cum nemo hominum est, qui se mihi ferat obvium:

Nec gnarus sum loci: neque unquam hic fui:

Nec quenquam in his hominem novi regionibus?

Nunc quam facile sit peregrinus mihi in locis

Ignoro, incertas nuptias sectarier,

Qui vix, tacente me, sponte sua intelligit,

Quid ergo acturus: cui neque gutta consilii

Certi parata est, neque nunc quid faciam scio:

Neque exordiri primum, unde occipiam habeo:

Neque ad texendam telam certos terminos?

Quid si hic eos imiter, qui investigant mare,

Eum oportet amnem querere comitem sibi.

Ego in hac re commodiorem nescio viam:

Nisi ut hunc puteum, quem hic conspicio gradu

petam.

(do,

Nam haud dubie homines huc confluent ex oppi-

Vt aquam hauriant: quando ista dici tempus est:

Et

Et serus declinat dies in vesperum

Et certe sic agam: nam hic puteus nunc mihi

Amnis erit: Hunc certum est sequi. Sed proh

DEVM?

Quod hoc offertur tam lepidum spectaculum

Mihi? quæ istæ tot mulieres, huc cum hydriis

Ad me viam adfectantes? utinam fas mihi

Deum rogare, ex huius sceminis, qua aquam

Modo haurient, ipsa unam uxorem destinet

Herili filio: meumq; in re satis

Confusa & perplexa, animum, pro ar bitrio meo

Confirmet ac certum reddat: nam in his malis,

Quæ me, repente circumvallant, nullum erit

Auxilium tutius, nullumq; remedium

Presentius: quàm supplicem fieri Deo:

Vt propitio numine suo nos adjuvet:

Qui in nesciis rebus spe nescia sumus.

Equidem PRECES piùm nunquam sunt irritæ:

Neq; quidquam iis est uspiam efficacium:

Quoniam hæc sola fidelium arma sunt, quibus

Cælum expugnatur, & aduersa in vîsa superan-

tur omnia.

Sola, quibus dubii confirmantur animi:

Sola, quibus ieiuna spes hominum alitur.

Ad te igitur venio, spem, salutem oëm expetens

Qui solus fons salutis es, solum auxilium

Copiam habes, DOMINE DEVS Domini meo

Abraha,

C 4

Te

Te obtestor, teq̄ oro & quaeso, ut ne dare operam
Hodie mihi te pigeat, quod te orabo: Sed
Ut misericordiam fortunæ Abrahæ
Heri mei impertiri clementer velis:
Es me servum respicere digneris tuum,
Ecce, ego sto juxta fontem hunc, & jam virgines
Ex oppido egrediuntur ad hauriendam aquam:
Si ergo puella, cui dixerò: cedo hydriam
Tuam mihi, ut bibam, & ipsa morem gesserit,
Ac mihi potum prabuerit, & meus insuper
Camelus comiter ac benignè obtulerit: hac
Sit inquam, ego quam petam uxore domino meo
Isaco: ac si mihi abs te de manu in manum
Effet data. Et hinc facili ratione colligam
Quod misericordiam hero meo adhibueris,
Nam ego frustra huc illuc circumspicio, ô DEVS
Frustra meo labore, meaq̄ industria,
Et variis artibus successum querito:
Nisi tu negotium clementer dirigas.

ACTVS III. SCENA II.

Rebecca, Eleasarus, Cario.

Domi manete vos reliqua. Ego hinc exeo:
Ut aquam hauriam. Mox adero: vos focum
interim
Construite, ut igni luculento luceat.

Et

Et cœna paretur, dum revertar huc domum.
Atq̄, audis Paradalisca? vide non olusculum
Igni admoveas propius; neu exuras rabula:
Id quod heri tua commissum est negligentia.
Profecto nunquam ego pedem domo efferro,
Sine cura ac sollicitudine rerum, qua domi
Geruntur ab ancillis. Adeo nostra nimis
Sunt oscitantes: adeo ignava ac desides:
Ut vix unam videas memorem officii sui.
Itaq̄, maturandum mihi est, ut sine mora
Cum aqua revertar. Sed quid hoc est obsecro?
Quos ego homines hic ad fontem conspicio?
EL. Cuius hominis vox, mihi ad aures huc advo-
lat?

RE. Obsecro, quos ego viros hos dicam, vestibus
Peregrinũ, ignotã facie? Pol haud scio-
Quid mihi animus meus prasagiat. Sed oculos
Quid hic circumfero, quasi jam nihil sit,
Quod agam? ELE. Certè vocem audire mulieris
mihi

Visus sum. CA. proh DEVM, qua huc femina
fert gradum?

Quàm liberali facie! quàm ætate integra!
FL. Vbinam est Cario? CA. Na ego pulchriorem
Eleasare

Nunquam vidi prius, EL. Quin commonstres eã
Mibi Cario? CA. Si hanc aspicias: delebu procul

C 5 Omnĩ

Omnes dehinc animo Cananea mulieres.
Nam pra ista, nostrates mihi pithecia,
Et spiriturnicia esse videntur. EL. Enecas
Me nugū tuis. Quin tu tandem monstres eam
Mibi quonam abierit, aut ubi sit? C.A. Eccam,
here, (here.)
Huc redit è puteo, Viden ipsam? EL. Video, sed
C.A. Quid est? EL. Camelum scrva tibi meum:
anm ego
Redeam. C.A. Quo ibi? EL. procedam virgini
obviam,
Ut alloquar, priusquam hinc abeat longius.
Equidem certum mihi est hinc experier,
Vtrum hac illa sit, pro qua Deum modo
Precatus sum, & utrū ipse hoc fortunaveris iter
REB. Ad me tendit hic homo. EL. Puella salve.
RE. Salve & tu mi homo.
EL. Gratiam habeo tibi. Sed est quod te oratum
volo, nisi tibi
Molestum est. RE, prout orârū, dabitur opera &
in negotio.
EL. Haud magnū est, quod te orabo. RE. quid est?
EL. Hydriam tuam mihi cedo, ut
Bibam. RE. Lubens; cape & bibe, Domine mi,
quantum vis. EL. Gratiam
Habeo. RE. Bibe amplius, siquidem id gratum
est tibi.

EL.

EL. *Gratissimum: Sed ego bibi satis.* RE. *Quis
etiam si placet,*

Tuis Camelus hauriam, dum se potu satiaverint.

EL. *Magnas merito tibi gratias ago, cum istam
mibi copiam*

*Tam prompto offers animo. Ac certè mibi offici-
um gratissimum*

Prestiteris, modo non sit molestum tibi. RE. *mo-
lestum hoc sit mihi*

*Cur obsecro gravarer, aquam vobis, quam hostis
hosti commodat.*

*Adducite vos Camelos huc propius ad hanc ca-
nalem ego hinc*

Aquam ex hydra mea infundam omnibus. EL.

*Dii immortales, quid hos
Dicam esse negotii mihi, quod tam subito nec o-
pinanti accidit?*

*Nam quid ego in hac potissimum te laudem? quid
potissimum*

*Admirer? quid primum aut postremum pradi-
cem, num virginem?*

*Qua tam benigna & comis est in me hospitem?
an vero DEVM.*

*Cuius nutu reguntur haec omnia? Equidem toti-
us animi*

*Pendeo, nec quid primum hic agam certum sum: nisi
ut experiar an*

Deus

Deus hoc iter fortunârit. Nam huius ego provē-
dentia (queat

Omnia committo: cum sine hac nihil rerum geri
Hac illud copia cornu mihi est, ubi inest quicquid
volo (pientia:

In hac consilia insunt omnia: in hac thesaurus sa-
In hac rei exitus prosper: in hac uxor herili filio
Poeta fortunam DEVM faciunt, cælog; collocant:
Vt, qua humana arētes, & fingat, pro libitu, o-
mnia ceteri homines,

Cum quid benè evenit, sua pterunq; adscribunt
industria,

Nam benè ubi cui consilium discimus accidisse,
cautum hominem

Eam esse declaramus: stultum autem illum, cui
vertit male

Stulti haud scimus, frustra haud scimus, cum sapi-
enter aliquid dari (scere

Petimus nobis: quasi quod in rem sit, possimus no-
Ego certè divina providentia hoc negotium

Totum sero acceptum: in cuius manu & nos &
sapiētia (secū sic erit

Nostra omnū & omnes sermones sunt. Nam pro-
Centum doctorum hominum consilia sola devin-
cit Dei (omnia,

Provisio, qua administrantur mortalium in vita
Sed ecceam virginem, quam celeriter ab opere hūc
se recipiat. RE.

RE. Ad te revertor, domine mi, posteaq̄ camelī
omnes tui

Biberunt: Nunquid viā me aliud? EL. Nihil nisi
ut benè sis tibi:

Et ego ut gratū me ostendam atq̄ adeo munuscu-
lum tibi

Dem, pro tuo in me beneficio. RE. Non est opus:
feci lubens

Et sine molestia. EL. sine me. Nam me tibi beni-
gne itidem addeces

(nusculum)

Bene merenti, benè ferre gratiā. Atq̄, n. tibi mu-
Cape hanc in aurem tibi. RE. Nimum est munus:
nimio vobis aqua hac

(maiora de)

Constabit pretio. EL. haudquaq̄ nimio, quia longè
Nobis promerita es. Quin etiam manus porrige.

RE. Quid cum iis ages?

(sit procul)

EL. Ambas hu armillū exornabo aureis. RE. Ab-
A me iste luxus: nam bono ingenio me ornatum
voluit

(virgo nisi)

Pater, non auro. EL. Intellego. Sed hoc dic mihi
Molestum est, quis tuus est pater? RE. Cur sit mo-
lestum? mihi pater

(uspiam.)

Est Bathuel, si nomen etiam audivisti ante hac
EL. Quis est ille Bathuel? cuius nam filius? cedo.

RE. filius

Nachoris est ex Milca. EL. Proh DEVM, Quid
audio. RE. Res quod est.

EL. Pa-

RL. Pater tuus est Bathuel? RE. Sic est, EL, Et
avus tibi fuit Nachor?
RE. Omnino, EL, Et mater Bathuelis Milca fuit?
RE. planissime.
EL. Nunc tibi supreme IOVA, gratias ago quã
maximas (mihi
Possum animo concipere, quod misericordia tua
Herog, meo Abraha non defuisti: meq, per eam
viam,
Deduxisti, quã pervenirem ad cognatos heri mei
Abrahami. RE. Abrahamũ? EL. Ita dico? RE.
Fratrem Nachor?
EL. Ita loquor. RE. Avi mei? EL. Omnino, si
quidem pater tuus sit Bathuel.
RE. Eumne dicũ obsecro, qui procul hinc in Ca-
naa habitat?
EL. Eum ipsum, nisi tu alium Abrahamum no-
veris. RE. Dic obsecro
Mi vir, qua via huc te perduxit? EL. Non est
hic narrandi locus, (diem.
Nam serus, ut vides, jam jam componit hesperus
Sed si in domo patris tui per noctandi locum dari
Potest, domi tue intus post dicam. RE. imò non
tantum locus (affatim
Pernoctandi: Sed pabuli & straminis apud nos
Erit: ac proin eo, ut hanc rem nunciem domi.
EL. mane, RE, quid est?

EL.

EL. Iam non abibis, nisi prius has armillas indu-
eris. RE. Sitra

Placet tibi, accipio. EL. Rectè: facis quod te de-
cet. RE. abeo

Tu, ut tempus est diei, vide ne quò abeas longius.

EL. Benè mones: benè ambules modo.

ACTVS III. SCENA III.

Eleafarus.

Illa abiit. Proh DEVM, quis me est felicior?
Quis me hominū in terris vivit fortunatior?
Qui ex improvise adventens, inveni hanc modò
Puellam, quā cum volo, & ut volo, heri filium
Iungi. & eam de genere summo, & cognato heris
Meis: modestam, ingenuam, studiosam rei
Domestica, sine sumptu, sine mundo, sine
Omni fastu: & plane dissimilem virginem
Nostrarum virginum: qua in delitiis dome-
sticatulam exigunt: & quas ferè sui
Officii pudet ac piget. Ego hanc laboribus
Assuetam arbitror: At nostræ virgines nimis
Sibi placent, nimisq; dant operam, ut suis
Placeant amanti, Itaq; noctes ac dies
In omni aetate, semper ornari solent,
Semper lavari, tergi, pingi, ac fingier.
Postremo cum bene lautæ, ornatae, sublitæ,

Picta

*Picta ac ficta fuerint, infecta sunt tamen,
In hac verus color: solidum corpus, sine
Auro, sine munditia, sine omni re mala:
Ut digna sit, Reges quam d. Etitent. Ita hic.
Amœnitate amœna amœnus me dies
Onerat: quo ex improvise inveni virginem,
Quam ipsam hic quarebam. Nam quod summo pe-
re dabam.*

*Operam ut fieret, DEVS id curâ effecit suâ,
Sine meâ, & solus sine meâ omni industria.
Satin', si cui homini benefactum esse vult DEVS,
Obringit optatum piis. Quare moram
Hic nectam atq; operiar, dum quis me intrò vocet*

ACTVS III, SCENA IV.

Laban, Rebecca, Eleasarus, Cario.

A In tu? RE. Ita est. LA. Servum esse cognati Abrahæ.

RE. Sic. LA. Et eum hanc tibi dedisse in aurem & RE. scilicet.

LA. Et has armillas & RE. Maximè. LA. Obsecro ubi tu eum (res.

Reliquisti & RE. Foris ad puteum. LA. introduce-
RE. Mes officii hoc non erat. LA. At ego ibo ut
visam, ubi

Sit, aut ubi subsisterit, tu cœnam instrue domi.

Prob

Prob summum, æternumq; atque immortalens
DEVM,

Vt multa sæpè præter spem mortalibus
Eveniunt: nam si quis dixisset mihi hodie,
Servum Abrahami, hûc adventurum vesperi,
Et armillis sororem ornaturum meam:
Ego, ut hoc crederem, animum nunquam hoc in-
ducere

Potuissem: sed quid sto? cur cesso currere?

EL. Ad me viam efficit hic homo, LA. ecceum
virum?

Adibo, hospes, salve. EL. Salve & tu plurimû.
Sed quinam tu homo? LA. Qui te salvum esse cu-
pit, EL. quasi

Te mihi amicum dicas. LA. Imò quasi ego siem,
Sed est, quod te percontatum veni, EL. Quid est?
Loquere, ut voles. LA. Tune hîc sorore cum mea
Modò eras? EL. quanam est ea? LA. Quæ Came-
lû hûc tuus

Tibiq; ipsi potum dedit: & cui tu munera
Retulisti in aurè atq; armillas. EL. Est ne ea soror
Tua? LA. Sic est, EL. Dabis veniam mihi: non
noveram

Te. LA. Neq; ego te: sed dic clarè, quod te rogo,
EL. Quid? LA. Es ne servus Abrahæ patru mei?
EL. Is ego sum, non alius. LA. Dii te ament: tibi
Benè faciant, & consilia tua prosperent:

D Vt

Ut eveniant, quæ optas, & ut optas omnia.
EL. Ita faxint, ut spero. LA, quid stas igitur fo-
ingredere mecum, vir beatissime, hodie (ris?
Tibi apud me hospitium dabitur. EL. Haud repudio
Hospitium: nam gratum habebis hospitem.
LA, Imò gratissimum: sequere hæc modò. EL. se-
quor.

LA. Et vos omnes enà, nam sat loci est domi.
CA. Ego verò perlubens. Nam diu nunc mihi
crepant

Intestina, ac dudum dentes mei cibum
Convénisse cupiunt: & per Iovem, meum
Animum nunquam magis ante hac fuit in poculis.

ACTVS IV. SGENA I.

Bathuel, Mulier.

PArata est, vxor, cana, uti dudum iusseram?
MV. Sic factum. BA, Vbi Labanus cum ho-
spite tam diu?

Nocet hæc mora ferculis. MV. Nocet cerè, tamen
Hic affuturum eum mox credo: ubi prius
Lauti omnes fuerint hospites: & pabulum
Camelus exhibitum. BA, Longas nectunt moras.
Miror quid rei sit. Sed quid tu obsecro, mea
Conjux, inopinatum hunc adventum servuli
Portendere nobis autumas? MV. Quid, nisi bo-
num?

BA.

*BA. Vnde autem hoc colligis? MV. Quia dona
filia*

*Dedit Rebecca, in aurem atque armillas duas:
Ut primum audivit eum, nostram esse filiam.*

*BA. Quis scis, an eum esse simulet, quem predicat,
Nam, ut huius seculi mores sunt pessimi,
Nusquam tuta est fides. Nam mille hodie modi,
Quibus in fraudē incauti perducuntur homines
Ab impostoribus. MV. Alii sint, ut volunt:*

*Certè omnibus diffidendum haudquaquam puto.
BA. Nimum credula es homini peregrino & ad
vena,*

(satis

*MV. At tu pol nimum suspicax. BA. Nondum
Perspecta sunt tibi, humanarum mentium
Latebra, & mirabiles ingeniorum strophæ.*

*Quid si hic servus fugitivus, è domo Abrahe
Cum prædâ opimâ huc veniat, ut nobis novas
Insidias struat, & verba det? MV. Minimè omniū
speraverim: nam ea mihi de illo filia*

*Retulit, ut piū hominem, & suo fidelem hero
Servum esse credam, id quod melius intelliges,
Vbi loquentem audiveris, & coram aspexeris.*

*Nam vultus & sermo hominem totum desegit,
Atq; eccum, de quo nos verba facimus modo,*

*BA. Vbinam? MV. Hūc fert gradum cum nostro
filio,*

*BA. Quin ergo mensam ocys inferni & fercula
D 2 Inbes*

*lubes apponi, ut accumbamus illico, (Prue:
MV. Iam fiet, Heus puer, adestum: mensam in-
Es: fercula infer. Tu Rebecca, sequere me.*

ACTVS VI. SCENA II.

Eleasarus, Labanus, Bathuel,
Mulier, Rebecca.

Quid nunc agimus, Labane, postquam omnes
sumus

Lauti, & cameli pasti ac poti? LA. intro ibimus.

Nam dudum nos senex operitur Bathuel

Domi: atq; eccum cum matre. EL. ubi? LA. Hic
ante ostium

Nos expectant; eamus: sequimini, EL. sequor:

BA. Apparet certè gravitas in vultu illius:

Gradum contrà feramus, salve mi homo.

EL. Salve optime Bathuel. MV. saluum venire te
Ex animo gaudeo. EL. Deus tibi det, quæ velis.

BA. Sunt multa, quæ ex te per contrarier volo:

Sed quia iam ante moram traxistis, mensa prius

Accumbendum censeo. Cedo aquã manibus puer:

Date ei sellam propinquam, ut assidas citò (re

EL. Iam non capio cibum. BA. quid ergo? vin' da-

Operam somno, ut qui lassus de viâ? EL. neg; hoc

BA. Quid ergo? vin prius bibere, quàm edas?

EL. neg; hoc.

Sed

Sed veniam mihi dabitis, si paucis eloquar,
Primum accumbamus, quamobrem huc venerim.
Nam nec comedam prius, nec bibam, nec dormiam,
Quam id dixerò, cuius causa adveni modo.

BA, Loquere. EL. Ego sum servus domini mei
Abraha (bitar.

BA, Sic audio. EL. qui procul hinc in Chanaa ha-

BA, Novi. EL. Hominis, quem clemens Deus mi-
rum in modum

Ditavit. nam & oves, & capras, bovesq; habet.

Camelos item & apros, aliarumq; pecudum

Greges, in tantâ copîâ, ut nemo in Chanâ:

Tum & auri atq; argenti, tantum ille possidet,

Vt meritò solus dici possit omnium,

Qui vivunt in terris, hominum ditissimus.

Servos item & ancillas in tanto numero habet,

Et eorum auxilio, & vindice fretus DEI

Ope, quinque reges unâ strage fuderit.

BA. Istam felicitatem vobis gratulor.

Nam ita me Deus benè amet, voluptati est mihi,

Siquid ei contingit, animi exsistentiâ.

EL. Credo sanè. Sed date vacuas aures mihi,

Dum proferam rē eloquor. BA. Auscultamus sedulo

EL. Semi praterea, annum ætatis argenti, puto,

Centesimum, mirâ bonitate DEI optimi,

Sara vxor, filium peperit, annis ab hinc.

Quadraginta: ne tot tantarumq; illi opum

D 3 Heres

*Heres deesset. MV. de hac re etiam antè audi-
vimus.*

*EL. Ei pater nunc omnia tradidit bona.
Omnem substantiam, omnes pecud's, familiam
Omnem: nec quicquam deest ei præter conjugem,
Domi quidem offeruntur matrimonia
Splendida cum summa dote. B. A. Cur non annuit?*

*EL. Id audies. Negat cum Chananaeis, fide
Fuduciaq; omni in Deum carentibus,
Affinitatem ullam posse colere, ac proin
Meam sibi juramento obstrinxit fidem,
Ut Isaco (nam id nomen herili filio est)*

*Nuptam ex Chananaeis; inter quos ipse habitat,
Nullam locarem: sed paternam irem domum.
Et uxorem gentilem deligerem, cui
Cum dicerem: quid si mulier nolit sequi?*

*Quid tum faciam? DEVS, inquit, cui ego parui
Per omnem vitam, mittet tecum nuncium
Suum, ubi tibi secundet hoc iter tuum.*

*Et tu capies uxorem filio meo
E familia patris mei. B. A. Quid tu illi ad hæc?*

*EL. Lubens, inquam, hoc iter, here, perficiam;
neque*

*Laborem ullum defugiam: sed si virgo me
Nolit sequi: num jurujurandi mei*

*Religione exolutus fuero? B. A. Quid tibi
Ille? EL. Imò maxime, inquit: nam mihi fidem*

Præsti-

*Prastiteris: si tu veneris modo ad domum
Gentilium meorum, & quod mando tibi,
Peregeris. Nam siue dent tibi, siue non,
Omni religione fidei te exolveris.*

*BA. Quid deinde fit? EL. Quid? Ego his persua-
sus vocibus*

*Viam ingredior: & quam possum properè huc eo,
Cumq; hodie ad puteum devenissem vesperi,
Locorum atq; hominum ignarum: capi egomet, ita
Ut fit, alia cogitare ex aliis, & Deum
Precari, ut is secundaret viam meam.*

*Domine, inquam, DEVS heri mei Abrahæ,
Si tu mihi clemens ades in hoc itinere,
Da, ut hic me stante ad fontem aquæ, virgo venias
Haustura: quæ mihi roganti aquam det ex
Urna bibendam: atq; Camelos etiam meos
Aquetur: & ego intelligam hanc ipsam esse, quam
Tu destinaveris uxorem domino meo*

*Isaco: ac si mihi abs te in manum
Foret tradita, BA. Miror profectò, quò tua
Evadat oratio. EL. Vix cogitaveram*

*Hac mecum tacitus: cum subito tua filia
Rebecca egreditur, urnam super humeros ferens,
Ea ad fontem descendit: haurit aquam & reddit.*

*BA. Quid tu ibi? EL. Scies: procedo virgini ob-
viam:*

Saluto: respondet: sermonem copulo

D 4

Cum

Cum illa meum: peto haustum: dat mihi ocyus.

Simulq; aquaturam camelos se meos

Vltro recipit: quod & fecit post sedulo.

B.A. Est sic factū Rebecca? RE. Sic est, mi pater.

B.A. Papa, quid audio? EL. Vt ad pauca redigam,

Cuius sit familia, respondet fideliter: (rogo,

Se filiam esse Bathuelū, Neptem Nachor.

*B.A. Rectè factum. Laudo, EL. Ego gratum ut
me ostenderem,*

Accommodavi fronti eius in aurem & duas

Armillas manibus: ac submisso poplite

Terra incumbens, Deo heri mei Abrahæ gratias

Ago, quod deduxisset me in rectam viam,

Vbi conciliarem filia tua nuptias

Herili filio: quam ego, ex hū symbolis

Eam ipsam esse intellexeram, quam quarerem,

*B.A. Hac mira sunt. MV. Certè admodum mi-
ra: & aliquid*

(meus

Prodigii alunt. ELE. Nunc ergo cum Dominus

Huc ad vos me miserit, ut inter se atq; vos

Affinitatem conciliarem & gratiam:

Si hanc conditionē accipitis, quam fero & peto: et

Si ex usu vestro tàm erit hoc matrimonium,

Quàm ex nostro: facite, ut sciã: Sin verò minus,

Nihilo secius: ut insistã hîc aliam viam: (mus

L.A. Hac res, pater, plane ex Deo est: neq; possu-

Quicquam repugnare illi, B.A. Ita apparet Laban.

L.A.

LA. Quin ergo conditionem hanc accipis? MV.

Et mihi

Sententia est eadem, & volo: desponde huic.

BA. Cum affinitate me vestra arbitramini

Dignum: habeo primum vobis magnam gratiam,

Deinde, si in rem est utrique, ut fiant nuptia

Nolo tibi ullum commodum in me claudier,

EL. Merito te laudo & magnifacio, Bathuel.

Quin ergo, qua res bene vortat, spondes mihi

Natam tuam, ut uxor fiet herili filio.

*BA. Age spondeo. MV. Et ego una. LA. Et ego
frater virginis,*

EL. Sed in ipsa, ne quid sit mora. BA. videbimus;

Et qua eius sententia sit explorabimus.

EL. Sic certe opus est. Nisi enim nobis consentiat,

Operã profecto ludimus. BA. Rebecca. RE. Quid

Est, mi pater? BA. Quã occasione servus hic

Ad nos devenerit, id percepisti? RE. Probe.

*BA. Et quidnam petat, id tenes? REB. Teneo:
nempe,*

Inter me & Abrahami gnatum nuptias

Conciliet. BA. Rectè modo, tu etiam annuas. RE.

Si ita ut Sacras

Vobis placet. Nam VIRGO nulla est, quin fiet

Mala, qua prater sapit, quam suis parentibus

*Placet. BA. Ergo tu annuis? RE. Si vobis ita lu-
bet.*

D 5 BA. Imò,

B.A. Imò, ut etiam tibi lubeat, necesse est. Et si enim

Sacra est parentum auctoritas, & plurimum
In hoc negotio valet: haudquaquam tamen
In vitam é nostris te extrudemus adibus.

Proin dic uno verbo, utrum consentias

RE. Si ita factò opus est, ut fiat: age consentio.
Nam cur rem auctoritate tua, & vestrum omnium
Consensu bene transactam, nullà de gravi
Causa facerem irritam? **B.A.** Facis, ut te decet.

Quid pascis tu amplius? Habes tibi gnatam meã
Tuo arbitrato: Eam uxorem duc Isaco,
Herili filio: sicut visum est Deo.

EL. Immortalem **DEVM**, cui homini unquam
uno die.

Boni dedisti plus, qui minus speraveris?
Gratiam habeo & ago tibi **DEVS**, qui compotem
Omnis voti me hodie fecisti cœlitus

Nam quid ego dicam plura? Hoc confit, quod volo.
Nunc unū quod superest, pauca hæc sunt munera
Sponsalia, quæ vos non recusabitis: ea
Iussu Domini mei vobis huc attuli.

Tibi Rebecca, hanc pallam, et hanc ceo cycladem.
Hoc vas argenteum: hunc Scyphum aureum: au-
reum

Hunc annulum: quo tanquã arrbã, digitos tuos
Orno: præterea hunc torquem cervici applico

Tua

Tua. B. A. Quorsum isti sumptus? sine me obsecro.
RE. Sine.

EL. Tibi mater & Laban, hac dona aromata.
Que habemus apud nos pretiosissima. Vos boni
Consulte, atq; animum potius, quàm munuscula
Respicite, M. V. Accipimus à vobis cum gratia.
Quanquam emeriti non sumus. EL. Imo estis ma-
xime.

B. A. Nunc postquam benè successit hoc negotium,
Vel tandem, ut accumbamus tempus est. EL. Iam
ego (manibus:

Nihil moror. B. A. Hec famuli, lympham date
Inferte fercula: & crateras statuite:

Scyphos coronate: relinite omnia dolia,
Omnesq; serias. Nam hilaris esse nunc volo,
Cum nostris hospitibus. Quin ergo accumbitis?

Tu hospes tene hunc locum: latus tu claudito
Illi Rebecca Tu vxor, huic scamno inside.
Reliquis subsellii reliquos, Laban, illoca,
Et hunc gregem exhilarato. Ego hac in mensa ero
Dictator, quoniam optatus hic dies mihi
Illuxit. EL. Et mihi longè optatissimus.

ACTVS IV. SCENA III.

Ismael, Chamus.

Senarii.

Inflase

Inflate cornua & canite receptui.

Nam sole cadente sensim, inclinatur meridies
Tu, Sanga, complicato retia & sine
Morà cum cateris subsequitor rusticis.

CH. At tu, Labrax, ne vacuus hinc ab onere eas,
Hanc sarcinā impone humeris, & consequere nos:
Quid vultum ducis, rustice, ignavum pecus?

Vin' tibi demulceam caput hoc venabulo?

IS. Bene me castor processit hac venatio.

Minus jam rusticis irascor, quàm antea:

Nam inertiam suam pensarunt naviter.

Neg, quicquam nunc animo meo inest molestia,

Hoc præter unicum: quod Chamus mihi modo

Retulit, Sed ubi est Chamus? **CH.** præsto est here:
desine, (ras?

IS. Quid illud est Chame, modo quod mihi dixit?

CH. De fratre tuo? **IS.** videlicet. **CH.** Et eius nup-
tius? (dum tibi.

IS. Scilicet. **CH.** Est sic factum, here, quemadmo-

Dixi. Nam quantum ex aliorum sermonibus

Intelligo, quidam in Mesopotamiam missus est.

Vt uxorem inde petat fratri tuo. (quor.

IS. Proh Iupiter, quid audio? **CH.** Quod tibi lo-

IS. Missus ne in Mesopotamiam? **CH.** Ita est. **IS.**
qui uxorem petat?

CH. Etiam. **IS.** Fratri meo Isaco? **CH.** planissimè.

IS. Quamobrem mi Chame illinc? **CH.** Nescio ni-
si quod Chana-

Chananeos non placere aiunt fratri tuo.

IS. Quid tum? CH. sed nec Amorræas. IS. Quid
postea? CH. Negz (scio:

Hetræas, negz, Pherejæas. IS. Quas ergo? CH. Haud
Nisi forte pictas aut fictas. Nam cum his licet

Agere, ut lubet. IS. Chame, an non palam ab his
sanctulis

Irridemur? CH. Sanè. IS. Quasi nulla fœmina
Hic potuisset reperiri tanto viro (hoc

Digna, nisi è Mesopotamiâ peteretur. CH. Mihi
Non placet, Vnum namqz hominè dignum iudico

Altero. IS. Idem & ego arbitror. Sed Eleasari
Has technas esse, tam scio, quàm me vivere.

Nam is consiliis suis & fraudibus senem
Nostrum delirantem, quoquò vult incitat:

Magisqz adeo, ut mihi talibus incommodos
Rebus, quàm hero, ut rectè morem gerat suo

CH. Credo equidem. IS. Quid ni credas? cum nu-
per etiam.

Senem nostrum impulerit, ut me primo sibi
Gentium abdicârit & jure interverterit

Meo: ac juniorem prætulit fratrem Isacum:
Tum patria bona iniquè ademerit mihi.

CHA. Dii vestram fidem? quid audio? IS. Res
quod est (maximè,

CH. Ergone exheredavit? IS. Sic. CH. Ten. IS.

CH. Tantum virum? IS. Quid ni? CH. Proh Iup-
piter. Nunc

Nunc demum aduerto, unde illis sint hi spiritus:
Unde hæc crista, quas nimio cum fastu erigunt.
Nam quia nos Chananeos opibus sibi impares
Putant: ideo affinitates respuunt. (ter:

IS. Ita est. CH. Sed quidnam culpæ prætendit pa-
IS, Quid enim, nisi quòd agiliorem in studiis
Venaticæ & alius exercitiis videt:

Sum domi otiosum & deditum libris
CH. Papæ, quàm iniquè comparatum, ut plus serè
Semper detur fucis inertibus & pigris

Quam strenuis, negotiosis & bonis,
IS. Seni quidem minus irascor quàm cateris.

CH. Qui sic. IS. Quia nunc senex atate desipit?
Homo plumbeus, ficulneus, betaceus.

CH. Ita est. IS. Eleasaro irascor, nam illum pater
Impulsorem, ut sic ageret, certissimum habuit,
Cui ego homini, si possim, male faxim lubens.

Nec quicquam nunc est, quod malim, quàm mihi
Hic obvium cum totâ fratris familiâ (dari
Vah, quibus istum nebulonem lacerarem modis?
Sublimem medium, arriperem, & capite statuerè
In terram: ut crebrò & sanie dispergat viâ.

Fratrî ipsi, qui bona possidet, scelus, animam
Extinguerem Sossæ oculos evellerem:

Post præcipitem è scopulo darem: mox ceteros
Gestores linguis, audit ores auribus

Ruerem, tunderem, agerem, raperem & proster-
nerem.

CH, Ni-

BH. *Nimis princeps es, nec te ipsum respicis here.*
IS. *Quamobrem?* CH. *Quia licet ii sint quam li-*
bet crucem

Meriti: tamen indigni sunt, quorum gratia
Tu in tantum commovearis. IS. *At mihi satis*
Supplicii id habeam, dum illos ulciscar modo.

CH. *At fugi sunt, & stipites, & caudices:*
Nec digni, quic cum, tu tantus vir litiges,
Ego servus sum: sed omnem ipsorum gratiam
Non redimerem mihi unico teruncio.

Generosus equus, non curat latratu canum.
IS. *Sic est.* CH. *Quin tu ergo hos negligis, & te*
Nam tute tua virtute dives es satis: (respicis:
Vt patrii istis non indigeas bonis.

Agrorum tibi aliquot centena jugera:
Ovium, boum, caprarum mille sunt greges.
Præterea hac terra omnis, ad Hevila, usq. ad Sur
Et fines Aegypti, imperio subest tuo. (ferè
Quid adhuc patrem vel fratrem importunum
times?

Quid nequam Eleasarum? Quos ulciscendi eris
Alia occasio? quin potius nunc genio tuo
Indulges? Atq. hanc sollicitudinem amoves:
Ac vino te reficis? Quid enim profunt opes:
Sì illarum usus, de medio vitæ tollitur?

IS. *Rectè ad polmones, Chame: & certè mihi*
Nunc eadem est tecum sententia. CH. *Quin im-*
peras Igitur

Igitur servus, ut cœnam nobis apparent
Venaticam, cum hodie tor capta sint fera?
IS. Ita faciam. Heus pueri, cœnam instruite mihi:
Mensas locate intus: Tu Samio tergora
Cervis deripias: tu Cylinder, disseces (re,
In frustra & verubus affigas. CH. At ego jam he-
Congrum in aqua ludentē, intus desquamavero,
IS. Imò aliud te volo: cuius penè fueram
Oblitus. CH. Si quid vis, manda, effectum dabo.
IS. In arcem transcurso opus est. CH. Cui homini?
IS. Tibi. (spitem
CH. In arcem? quid ego? IS. Gastrodem illic bo-
Babylonium, qui heri huc est vectus, conveni.
Nam vir bonus est, & perfacetus. Promove.
CH. Quid vis dicā Ismael? An conveniam modò?
IS. Dic nobis, in cœna hospes sit. Nam semper is
Aliquid novi apportat, quoties huc advenit.
Vola. CH. At non novi hominem. IS. Faciam er-
go ut noveris
Homo ventriosus, rufus, inflatus genas,
Crispus, crassus, dentes lupinus, cœsius.
CH. Sat habeo. IS. Curre curriculo. Nos interim
Hic expectabimus, ne absitis longius. (stium
CH. Memor ergo. IS. Vos agricola me hic ante o-
Operimini, dum redeam: ne amoveatis hinc
Pedem longius, ut cum operâ vesterâ opus mihi
Fuerit, ne sitis pro vestro more, in morâ.

ACTVS

ACTVS IV. SCENA IV.

Eleasarus, Bathuel, Labanus,
Mulier, Cario.

Trochaici, Tetrametri, Catalecti,

E Gosinè te laudo, Rebecca & fortunatam ju-
dico: (rent:

*Id cum studuisti, forma mores, ut consimiles fo-
Minimèque uia me Deus amet, miror, si te quis
experat. (ratio,*

*Nam mihi, quale ingenium haberes, fuit indicio
Et cum egomet tuam mecum in animo vitã con-
sidero,*

*Omniumq; vestrum, unã qui hinc asidetis hospites
Et vos istiusmodi, atq; hanc talem esse, haud mi-
rabile est.*

BA. Eleasare, ut hi sunt hominum mores, atque
isthac tempora,

*Expedi profectò nobis esse bonis: quanq; haud ita
Sumus, ut tu nos predicas, dum nimium tribuis.*

EL. Bathuel,

*Ego non didici assentari, aut homines in os lau-
dare clam (re,*

*Deinde subsannare, mordere, et dentibus arrode-
Ut nunc moris est. BA, Novi tuum animam: ne-
que eò proloquor*

*Hac, ut tu forsan accipis. EL. Imò accipio in par-
tem optimam, E Et*

Et ut eloquor, ita & sentio. B.A. Rettè hæc ha-
bent, sed id mihi
Nondum animo excidit, modo quod dixeras. EL.
De heri mei

Filio? B.A. Imò. EL. Utinam is cum patre pra-
sens affores. B.A. Hoc idem

Sanè omnes velimus, sed frustra exoptantur talia
Quorù nemo compos reddier potest, sed hoc puto,
Te dixisse, Eleasare, Abrahamum herum tuum
Cognatum meum, quondam fuisse tentatù à Deo,
Ut suum quem habebat unicum, immolaret filium
Isacum, jubente sic Deo. EL. Dictù ac factù puta.
B.A. Proh Deum, quid audio? EL. Rem prodigiù
plenam. B.A. edepol. (sent)

EL. Nam quid egrius potuisset evenire hominì
Annum at at is egresso centesimum, si cõmemini,
Ac decimum quintum, quàm filio orbari unicò?
B.A. Est ita,

Ut dicis. EL. Quid tristius, quàm talem amitte-
re filium, (heri
In quo nominis decus atq; memoria ois, domusq;
Inclinata recumbebat? B.A. Profectò haud quic-
quam tristius

EL. Imò, in cuius posteritate gentes omnes omnì
Terrarum, beanda erant: à cuius semine totius
Mundi pendebat salus: quid obsecro, molestius,
Quàm tali puero orbarier? B.A. Nihil profectò
Eleasare. EL.

EL. Quid miserius, quam morte orbari violenta? quid magis

Durū aut atrox sit, quam fieri carnificē nati sui
Et patrias manus aspergi, occisi sanguine filii?

B.A. Exhorresco certē hac audiens. Sed utrū
ille? EL. Quid? B.A. Deo

Morem voluit gerere? EL. Imō: qui rem jam eō
perduxerat.

Ut manum exereret, stricto ense intrepidus, jugulum filii

Verberaturus, B.A. Eheu. EL. Quam gravi punitis tūm animum illius

Perculsum fuisse ariete? B.A. Na gravissimo? nam ego

Nusquam, ut hoc facerem, potuissem animum paternum inducere.

EL. Credo, sed indubia in Deum, quid obsecro, non audes fides?

Hac qui nititur, ei nihil est difficile, nihil arduū.

B.A. Intellego, sed nondum tamen audivi, quomodo nam Isacus

Sit preservatum, ne tam tristi occubuerit funere.

EL. Ego dicam, ausculta: Deus perspectā hac Abrahā fide

Et voluntate animi comprobatā, arietē subdidit, quem pro filio sibi caderet, Sic prater omnium Spem tristissimo metu in latum commutato exitum,

E a Quasi

Quasi ab orca patrem & natum in vitam clementer reddidit.

BA. Mira narras, sed comedamus interim paucillulum,

Netotum conuiuium istis colloquiis consumere Velle, cuiuspiam videamur, quanquam sermones tui Gratiore sibi sunt, quam optima, qua apponuntur queunt ferula. (serim

Sed tu, Laban, hospites cur negligis? quin tu istos hic benignè & lepidis victibus accipis? **LA.**

Id quidem

Volo, agè frontem exporrige & comede & bibe largius.

Nam verecundari neminem apud mensam decet.

CH. Est ita:

Et tu quod mones, gratum est quanquam opus haud fuerat: nam hercule,

Quantum ad ventris curam pertinet, nulli cedo locum,

Nisi me pugnis vicerit. **EL.** Vt semper tui es similis: neque (re sei

Quicquam ab ingenio: recedis? Bathuel, sic monent, dabis veniam. **BA.** Mitte hoc rogare, dum nihil ipse agat

Deterius, quin etiam tu comede. **EL.** Istud jam facio quidem.

BA. Comede hinc, si sapit? **EL.** Comedi ad placitum.

rum. *BA.* sanè oportet hanc
Tenuitatem aq̄i & boni consulere. *EL.* Sũ tran-
quillo animo. (quia

Nam quid vus mihi sat est. *BA.* Oportet esse satis
Isthac cœna est popularis ; nihil apparatus, nihil
dapis.

EL. At tibi tanto sum tui esse, mihi molestum est.
BA. Ah tacè. (est.

In malâ uxore atq̄ inimico, si quod sumũ, sumi us
In bono hospite atq̄ amico quæstus est, q̄ sumitur,
MV. Proh Deum, jam tu malam rem nullam pö-
terras dicere,

Vxorẽ nisi nominares. *BA.* De malũ sermo mihi,
Tu si mala non es, nihil ad te pertinet oratio.
Si male conscia es, responde. *MV.* imò bonarum
de grege

Me esse profiteor. *BA.* Sis ergo tanti sper, dum ne-
mo negat,

MV. Imò sum & nemo negat. *BA.* Nisi mecum o-
mnes. *MV.* mitte jocos: volo (spise

Ego etiam scitari aliquid. vestra pace, ex hoc ho-
BA. Rectè. *MVL.* Quid agis Dana? rectè habet?

EL. Rectissime quia
Nec James, sita ve, nec morbus, nec mors metu-
enda ei.

MV. Ergo jam mortua est? *EL.* Sic est. *MV.* Quan-
do: *EL.* Ante annos propè quatuor

*MY. Proh Deum: quid audio? B.A. Nihil novi:
nam sic sunt omnia*

*Humana, modo nascimur, modo vivimus, iterum
dein morimur:*

*Sic ut est Deo visum, in cuius manu sunt haec omnia.
Quamquam Abrahami vicem doleo: quod ista
tam gravi*

*Es praecipitata senectate, uxorem suam desiderat,
EL. Nec sane immerito, nam vix credo (quod ve-
stra dixerim pace)*

*Vllam ullo seculo reperit uxorem, qua viro
Plus in rebus omnibus obsequens fuerit, quam ista
haec fuit.*

*Vt nihil dicam, interim virtutes alias plurimas:
Nihil animi atque corporis dotes innumeras: qui-
bus ea*

*Prædita atque exculta fuit, B.A. Sic est, sed quan-
do ita fors tulit.*

*Nobis æquo animo ferendum est, quicquid corri-
gere est nefas.*

*Sed dum scriamus hos sermones, tu nihil comedis
& bibis. (sane iube.*

*EL. Imò curavi me molliter. B.A. Heus puer, men-
Tolli, & nova ferula inferri. EL. Profectò hand
opus est Bathuel.*

*B.A. Quin tu istam orationem hinc veterem atque
antiquam amove.*

Nam

Nam proletario sermone nunc quidē hospes uterē.
Nam ii solent, quando accubuerē, ubi cœna ap-
posita est, dicere:

Quid opus fuit hoc, hospes, sumptu tanto, nostrā
gratiā?

Insanxisti hercle, nam hoc idem hominibus sat
erat decem

Quod eorum causa obsonatum est, culpant: & co-
medunt tamen.

EL. Quin tu age, ut lubet: neque enim decet, im-
periosum esse in domo

Alienā, B.A. Laudo hoc. EL. Sed est tamen, quod
exte etiam libet

Quarere, si licet. B.A. Imò licet. EL. vivunt ne
adhuc Thare & Nachor?

B.A. Ambo mortui sunt ante (si fallor) quin-
quennium

Sed Sem, Noe filius, atq. Arphaxad item Sale at-
que Heber

Vitam adhuc inter mortales exigunt? EL. Quid?
Sem ne adhuc

Vivit? B.A. Imò vivit. EL. Et Arphaxad vivit?
B.A. Planissimè.

EL. Proh Deum, quàm longævi homines? Credo
eos non posse mori.

B.A. Utinam non morerentur, nam hos doctores
solos his locis

Diluvii testes habemus & promissorum Dei.
EL. *At ubi degunt?* BA. *In patria Armenia, haud
procul his regionibus.*

EL. *Proh Deum: quantà letitià herum mecum af-
ficiam senem,*

Hac ubi ei renunciavero. BA. *Novus appositus
est cibus,*

Comedam nunc paululum. EL. *Profectò com-
di nunc satis.*

Nec quicquam aliud esurio, quàm lectum. BA.
Num dormituris?

EL. *Admodum, ut qui lassus de via.* BA. *Si sic lu-
bet tibi:*

Non tenebo te amplius. EL. *Quis ergo surgimus.*
BA. *Laban,*

*Abduc hospitem cubitum. Vos huc intrò mecum
ibitis.*

ACTVS IV. SCENA V.

Chamus, Gastrodes.

Trochaici, Octonarii, Catalecticici.

A Ge tu. GA. *Subsequor te.* CH. *At ocyus.*
GA. *Vt quco.* CH. *Proh DEVM tu homo
Ventricose, tuis spississimis gradibus ad insaniam
Merediges, alii ad cœnam vocati, cervos cursibus
Vincunt: tu podagrose vincis tarditate cochleam.*
CA. *Sat*

G.A. Sat citò, qui sat benè. CH. Nuga, quin per-
gū? G.A. Obsecro cur ita

Properas Chame? CH. Obsecro, cur tu ita cessas,
Gastrodes, quin citò

Promoves. G.A. Nequeo profectò celerius. CH.
Quid te vetat?

G.A. Vab rogas? an non vides, quantum oneris
hic mecum geram?

CH. Quidnam oneris, cedo? G.A. Annos sexa-
ginta ferme & quatuor:

Tum præterea hanc fartam molem, CH. quam
molem? G.A. Hanc aqualiculi:

Cui ferenda, vix sat is fini (arbitror) decē pedes.

CH. Est sanè, ut dicis, sed quaeso, dic mihi, quod ro-
go. G.A. Quid rogas? (lium?)

CH. Quot vini mensurarum capax censes hoc do-
G.A. Paucarum certè, prout olim in etate viridè
fuit.

Nam cum multa fert senectus hominibus mala,
tum hoc quoque. (nes)

Ut minus potare valeant decrepiti & tremuli se-
Quam vegeti iuvenes. CH. Vera memoras, nam

idem aliis accidit,

Sed dic, obsecro, quot capiebas, cum juvenis ad-
huc fores?

G.A. Dicam. CH. At veram. G.A. Verum equi-
dem. CH. Quaeso hercle ne falsum mihi

Dixeris, G. A. non, sed sine me prius recipere spir-
ritum :

Nam minimum properas. C. H. Sine, recipe, ut lubet.
G. A. Olim cum juvenis

Essem, et adhuc atate integra: singulis, conviviis
Mensuras capiebam. C. H. Quod? dic obsecro. G. A.
Ad minimum decem.

C. H. An non fiebas ebrius? G. A. Minimè? nec
poplite

Aut pedibus titubabas? G. A. Neutiquam. C. H.
Sed neq. blasos sonos

Proferebas? G. A. Nullos, sed eram tum multò
disertior

Et facundior. C. H. quid oculi? an non prospicie-
bant parum,

Aut omnino nihil, aut pleraq. gemina? G. A. Ni-
hil horum accidit

Vnquam, sed tum lynceo videbam fermè acutius.
C. H. Mirum hoc. G. A. Quin imò plerunq. abibam

à mensa sobrius,

Nec prius, quàm cateri oēs essent extremè ebrii.
C. H. Proh Deum, jecur tuum in juvenute istà su-
it nimis

Inflammatum. G. A. Sic fuit? & proinde opus, ut
restringerem.

Nam profectò non raro accidit, ut potationibus
Etiam largioribus, ne latera quidem ab omni si-

mul

Parte

Parte madefacerem. CH. Proh Iuppiter : G.A.

Quid est ? quid clamitas ?

CH. Metuo Ecastor, ut tua cella nostra sufficiat gula?

Nam tu mihi videris interbibere, si vino scates.

Puteū aqua viventi & videnti. G.A. Non est mi

Chame ut hoc metuas. CHA. Quamobrem? G.A.

Quia nunc potō longè parcius.

Nam alia vita, alia dieta, atq̄, ut maximè velim, tamen

(id est,

Aetas, viriumque infirmitas me non sinit, Nam

Quod conquestus sum antea. CH. Quaso igitur,

quantum jam bibis.

Factus senior. G.A. Vah parū admodum. CH

Quantum tamen cedo?

G.A. Quantum? mensuras. Chame, proh dolor:

non ultra sex. CH. Eho

Num parum tibi hoc videtur? G.A. ne parū pra-

ut bibi

Nunc olim, & profecto singulū propè annis de

numero

Aliquid decedit, sic, ut vehementer metuam,

ne ad duas

Mensuras ego redigar, antequam octogesimum

assequar

Annū: nam hac ferè unica cura est, qua me

sollicitum tenet.

CH. Ab

CHA. Ah, frustra equidem hac curâ te maceras.

GA. Quâ sic? CH. Quia nunquam ad id
Aetatis pervenies. GA. Cur? CH. Quia vino te-
met ipse prius

Conficies. GA. Nihil minus, nam vinum senectâ
pabulum est,

Tu verò, priusquam annos aetatis attingas meâ,
Nec Bacco, aut Veneri, nec Marti, sed carnifici
prædaeris.

CH. Quid ais? GA. Dixi semel: at eadem res
stulto repeti solet.

Tu si vis repetam tibi. CH. Nolo, quin tu profers
gradum

Ocyus. GA. atqui cursim eo. CH. Siquidem cur-
runt & cochleæ.

GA. Mala merx es Chame. CH. Malitia tecum
certare, miseria est.

Quin is ocyus: aut in malam crucem. GA. Nequeo
adepol:

Ita onusto sum corpore. CH. Si consilium vûs, fa-
ctam, ut levi

Sis: imò levissimò. GA. diè. CH. i domum, ac sus-
pende te.

GA. Siquidem tu mecum es futurus, pro uva pen-
sulis Chame.

CH. Nolo: alium tibi quere huius viæ comitem.
GA. Neq; ego hercule

Solam

Solus hanc viam i vero. CH. Age ut lubet: duntaxat hanc viam
Insisse & propera. Nā herus nos expectat sub ostio.

ACTVS IV. SCENA VI.

Ismaël, Gastrodes, Chamus.

Oſtonarii Lambici.

A Dvesperascit: demiror profectò, ubi tam diu Chamus
Subsisterit cum hospite. Nam penè hora abiit, diù illos domi moror.

Itaq; egressus nunc sum, an fortè advenientes alibi conspicer. (mibi.)

Atque adeò in ipso tempore, eccos ambos obviam
GA. Gradum contrà feramus illi. IS. contrà contollam gradus.

Salve Gastrodes. GA. Salve optime, ut es optimus, mi here Ismaei.

IS. Dii te ament, sed unde tam tardè? GA. ex arce. IS. quid tibi tam diu?

GA. Aures pavè. IS. Quas aures? GA. curiosorum hominum IS. Quinam ii?

GA. Qui omnia scire volunt: nam dum illic sedeo, omnes me adeunt: copulant

Dextras: salutant: assident mihi: rogant ecquid novi

Feram

*Feram ex Troopia & Stygia: dū singulis respondeo
Abis dies. IS. Num ergo fuisti in illis in locis?
C.A. sui*

*Sanè. IS. Quando? G.A. Ante mensumpato. IS.
Quid illic egeras, cedo?*

*G.A. Merces inde advexi Amrapheli, hero meo
IS. Quid mercium?*

*G.A. Aromata, quibus condiuntur esca. IS. Qua-
lia aromata?*

*G.A. Prolindrium, cicimandrum, cicensdrium,
capsidem, Anthymonium,*

*Meacidem, cataraetrium, happalopsidem. IS. Mi-
rabiles*

*Esca. C.A. Mirabiles certè, nam qui illas esit ave-
Is vel ducentos annos poterit vivere. CH. Est ve-
risimile,*

*Nam ego tales escas nusquam credo, reperiri gen-
IS. At unde hac mercimonia comparantur ab
istis incolis?*

*G.A. Unde? ex montibus altissimis, cui nulli ho-
mini adire pedibus*

*Licet. IS. Quales sunt ergo ibi homines, Gastro-
des? G.A. Mirabiles:*

*IS. At quomodo? G.A. Volatici, IS. Volatici? G.A.
Ita dico quidem*

*IS. An obsecro, usquam sunt homines volatici?
CH, Eho nūm ne dubitas*

Here?

Here? IS. Quid nō? CH. At etiam hic tales reperiuntur multi, qui sine

Pennis volant. GA. Quosdam etiam reperi, quē nullam cervicem habent.

IS. Quid narras? GA. Oculos in humeris. CH. Neq̄ hoc mirum, quando etiam apud

Nos caudidici quidam reperiuntur, qui nullam frontem habent:

Et oculos in manibus: tantum cernentes oculis, quantum habent

Pecunia in manu. IS. Quid ai? CH. Screavi:

IS. At unde victitans

Isti volatici homines, Gasterodes? GA. Unde? & florum spiritu

Quem naribus hauriunt. CH. Et nostri rabula ex actu bonæ

Pecunie, quam manibus capiunt. IS. Quid te interim? CH. Tussi vi, here. (bi aliud,

GA. Imò, Ismael, si audire vis, dicam profecto ti-

Quod mirè magis. IS. Quidnam? GA. Aliquis ibi homines caninis capitis

Reperiuntur. CH. Neq̄ hoc mirum, nam apud nos fermè eiusmodi

Sunt omnes mulieres. GA. Sed ex hoc valde est mirabile, Ismael,

Quod femina illic non pariunt, ut hic. IS. Quomodo igitur?

GA. Ma-

G. A. Mares ibi factu concipiunt in cruribus. **IS**
Proh Iupiaer:

G. A. Eosq̄ in lucem proditos, sæmine eorum, by-
emis tempore

In ventres abscondunt apertiles. **CH.** At ego
tu furcifer,

Credo à serosa conceptum, & postea demum, ubi
lucem aspexeras

In pellem asini fuisse absconditum. **IS.** Quid abis,
Chame? **CH.** præso sum.

G. A. Quid pulices dicam? **IS.** Quales obsecro, sunt
istis in locis? (duodecim.

G. A. Tanti sunt, Ismael, unus ut æquet elephantos
CH. At te Iupiter, omnesq̄, dii perdant cum pul-
tibus tuis:

Cumq̄, tuis istis omnibus mendaciis. **G. A.** Quid
vultures?

IS. Cuiusmodi sunt hi? **G. A.** Mirabilis. nam ho-
rum pleriq̄, sunt (ribus,

Tribus nexi capitibus, & alis multo aucti mayo-
Quàm est velum oneraria navis. **CH.** Iam non
contineo me amplius,

Quin sibilem. **G. A.** Siccine agis Chame? quæso
hercle Ismael, potin' hic est

Tacere, dum meum sermonem absolvam? **CH. A.**
quis egone optimè.

Verum heus tu, lege hac, tibi meam adstringo fi-
dem: si vera sunt **Qua**

Qua memoras, taceo: sin falsum aut fictum est,
continuo sibilo.

Proin taceri sibi, vera dicitur. G.A. Vidi etiã ibi
Puteum quendam mirabilem. IS. Qualem pute-
um, dic obsecro.

G.A. Si quis in eum fundum semel tantum descen-
derit, audiet

Protinus omnia, qua ubiq; geruntur in orbe. CH.
Ita est, nam ego

Similem vidi. G.A. Si quis eidem mox speculum
imponat desuper

Ille omnes gentes, omnia oppida aspiciet. CH. ve-
rissimile est.

Potest taceri hoc. IS. Quo verò potu isti homines
uti solent?

G.A. Potus ferè omnium, est expressus in scyphum
aër. IS. Quomodo?

G.A. Miro modo. CH. Potest & hoc credi, nam
quales ibi homines,

Talus quoq; est potus hominum, IS. Sed quibus u-
tuntur vestibus?

G.A. Vestes nobilium sunt molles & vitreae. CH.
S. G.A. Quid sibilas?

CH. Quomodo sunt molles & vitreae? an non ibi
pradurum aequè est vitrum?

Ubi hic, G.A. Minimè, Tu si non credis: illo rem ex-
ploratum abi.

F

CH. Cre-

CH. Credam tibi potius, quam eam. G. A. Quin
& mercatores ibi
Reperiuntur, qui hybernâ colligunt nivem, e-
amq; domi ad focum
Arefaciunt: arefactam pro saccharo vendunt.

CH. ff. ehem.

G. A. Quid sibilas? Quia non possum istis tot nu-
gu fidem dare.

G. A. Atqui hæc bonâ fide recito. CH. Tuâ bonâ,
haud meâ. G. A. meâ

Inquam fide. CH. Scio: nam Gastrodi alia est, a-
lia est Chamî

(qui,
Fides. Sed hoc velim, Gastrodes te mihi clarè elo-
Quod te rogabo. G. A. Si quid vis, roga, quod sci-
bo, celitus (latronide?

Responsum dicito. CH. quot annos vixisti Syco-
G. A. Viginii. CH. Quot in Utopiâ? G. A. Totidem.
CH. Quot in Asiâ? G. A. undecim.

CH. Quot in Elysiis? G. A. Triginta. CH. Quo an-
no etatus primum è patriâ
Egressus es? G. A. Vicefimo. CH. Quanta istorum
summa erit?

G. A. Sexaginta quatuor. CH. Ita certè: rationem
zenes probe

G. A. Atqui tantum esse oportet, neq; etiam plu-
res sum natus. CH. probe

Nosti proverbium, G. A. Quod nam? CH. Men-
dacem

dacem decet esse memorem

G.A. Novi. CH. Scitè igitur tu memor es. IS. Sa-
tis historiarum est. G.A. admodum

IS. Eamus ergo intrò, quia potare mihi tecum col-
lubet.

G.A. Lubet adepol & mihi tecum: nam quod ti-
bi, idem & mihi lubet.

IS. Eamus ergo, atq; accumbamus, quoniam du-
dum tempus est.

Vos rustici nunc ite domum: revocabo vos in cra-
stinum.

CH. Sed non ad prandium, neq; ad carnam: ne er-
retis forsitan.

ACTVS V. SCENA I.

Eleafarus, Cario.

Senarii.

HOc servi officium frugi atque boni est, face-
re, quod

Ego persequor. Nam qui servum servare hero
Benè postulat, illum multa in pectore suo
Prudenter collocare oportet, quæ suo
Placere hero presenti atq; absenti, censeat,
Non somnolentus sit, non vecors, non piger:
Aut si dormit, ita dormiat, servum us simul
Se cogitet, & se officio exuscitet suo.

G 2 Ego

Ego certè, dum heri studeo negotiis,
Somnum vix capio oculis, ita mecum gaudeo,
Quod omnia tam prosperè heri evenerunt mihi,
Quare domum maturandum nunc censeo:
Neg. pigritia, aut somno multum hic dandum loci
Sed ubi servi & cur nemo adhuc prodit & ubi nunc
Illos perquiram in his tenebris & Hæm Sofia:
Cario: tango hic ostium? pulsabo: ubi
Estis vos & heus, ubi estis vos & ecquis aperit?
C.A. Quis tam graviter pepulit fores? EL. Hæm,
Cario (III.)
Expergiscere, vigila. C.A. Vigilo. EL. surge ocy-
C.A. Quid vis tam manè. EL. Surge, Camelos
instrue,

Vt, cum opus illis fuerit, parati sint via.
C.A. Curabitur. EL. Et probè. C.A. fiet. EL. sa-
tin' hoc tibi

Mandatum & C.A. sat è. EL. Operam queso da,
ne pigrum (here.)

Te, aut oscitantem inveniam. C.A. ne dubites

EL. Ego hinc eo reversurus jam statim. C.A. abiit

Hic, Proh Deum, quid homini in mentè venit, ut

Tam subito velit ex hoc percommodo loco

Recedere & Equidem si me quicquam penes in hac

Re esset, ego mensẽ adhuc durare velim integrũ.

Ad eò lauto sumus excepti heri convivio

Sed quid agam, nisi quod jussus sum: Mos est he-

*Gerendus. Ab eo, cum domum redire, vero,
Alto veterno has compensabo vigilias.*

ACTVS V, SCENA II.

Bathuel, Eleafarus, Mulier,
Labanus, Rebecca.

Septenarii, Trochaici, Catalectici.

CUr obsecro, tam manè hospes? an etiam hæc
nocte commode

Dormivisti? EL. Sic fati. B.A. Cur igitur non
quieveras (loci

Paululum diutius? EL. Non otium est. nihil hic
Segnitia aut socordia. B.A. Non est segnities, de-
bitam

Operam dare somno. EL. Est ita: sed nimis ho-
mo nihili est: qui piger (deces

Est: nimisq; id genus ego malè odi. Vigilare con-
Hominem qui sua vult conficere officia tempori,
hau denim (suum

Illum oportet expectare, dum tandem se herus ad
Suscitet officiū. Nam qui libenter dormiunt, sine
Lucro & cum malo quiescunt. B.A. Sic est, ut di-
cis: tamen (somnia

Hoc velim interim cogites: frustra hominem in-
Semet excruciare, ubi non opus est. quid enim
causa erat

F 3 Cur

Cut tam mane surgeres? ELE, rogas? qui tanto tempore

Nunc domo abssum: & quem domi summâ aviditate abhero Isaco

Expectarier scio, quomodo ociosus steterem?

Quid somnus prodest negotioso? mane negotium
Si quid agere occeperis, totum deinde procedit diem.

B.A. Quid tu ergo in animo habes? EL. proficisci.

B.A. hodie? EL. Sic. MV. Hui, tam cito?

EL. Sic mea est sententia. B.A. at hospitium hic habebis quamdiu

Volueris: neque ullius sumptus me paenitet. EL.

Hoc scio:

(ret

Et re ipsa expertus id loquor: sed mea jam non te-
Occasio, mi hospes, diutius hic ut frustra comorer,
Et molestus sim tibi. B.A. Molestus mihi? nihil minus.

(gram.

Et si nobiscum maneat per mensem deinceps inte-
EL. Utinam possem. B.A. quid vetat? EL. Tem-
pus profecto est, ut domum

Redeam: quando bene successit hoc negotium,
Proin

Dimitte me, ut vadam ad herum meum. MV.

At maneat mea filia

Per decem saltem dies adhuc nobiscum: postea
Ibis, quod voles, EL. nimis longum fuerit tempus
more.

MV, At

MV. At mihi nimis breve opinor, B.A. non iniquum postulat (nisi ?)

Mater, quid decem dies incommodent ? Quin an-

EL. Quae so ne retardetis me; quando Deus vitam meam (meum)

Prosperè direxit. Dimittite me, ut ad dominum Redeam. B.A. Si tam pertinaci, & obstinato es pectore:

Age, vocemus filiam, ut videas, num hodie tecum vellet (tibi)

Hinc abire. Laban i voca eam. Nam neutra in re Difficultas à nobis erit: tibi despondimus:

Tibi desponsatam trademus, arbitrato nunc tuo,

EL. Habeo vobis gratias, & ne feratis agrius

Festinationem hanc nostram, summis precibus vos rogo:

Sed venis Rebecca? B.A. Rebecca? quid me vis pater optime (brabe)

B.A. Scin heri te à nobis desponsatam esse filio A-

Cognati nostri Isaco? RE, Scio, B.A. Et te consensisse mihi?

RE. Novi factum mi pater, B.A. Vin' tu ergo cum hospite

Proficisci in Chanaan? RE. Volo, nisi quid in vobis mora est B.A

Prorsum nihil, filia. MV. Num ergo tu ibis cum illo? RE. Ibo a depol

Cur enim, nullâ obstante morâ, rem bene trans-
actam diu

Differam? *BA.* Laudo, Tu conjunx, ut nunc factô
opus est rei huic,

Deborâ illi comitem adjuuge: ceterisq; rebus eam
Aditer instrue, ut cum abire volent, ne sitis in
mora:

Nam novi mulierû ego mores: dum moliantur, &
Percomuntur, annus est. Sed quò tu abis Eleasare?

EL. Famulis, quod prius dicam, habeo. Continud
hic adero. *BA.* probus

Hic est servus, & frugi, cui herus in tantum cura
est suus.

Vt vir quenquam illi similem reperirier posse ar-
bitrer. (peri:

LA. Neg, ego in vitâ unquam meâ fideliozem re-
Cui negotia herilia plus cura sunt. *BA.* Sanè non
parum

Irascor mihi, quod sinistram opinionè in pectore
Suspici, perperam de illo primum conceperim.

Quanquam satius est, interdum suspectos habere
bonos, (dere.

Quàm malis & sceleratis hominibus nimium cre-

EL. Dissolvi ocys me: & quia nunc omnia exe-
gi, qua erant

Exigenda mihi: neque quicquam restat, nisi sum-
mum ut vale

Tibi

Tibi dicam: idcirco, optime Bathuel, tibi nunc
& tua

Vxori, atq; adeò toti familiae gratias ago

Atq; habeo summas, & immortales: tum quod
herum meum

Vestrâ affinitate dignum iudicastis: tum insuper
Quod me erga & meos benigni, & hospizales ad-
admodum

Vos omnes fuistis. Pro quibus beneficiis gratias

Vs vobis Deus dignas rependat, toto animo precor.

B.A. Gratum est quod mihi precaris, mi Eleasare:
& rogo.

Vt voluntatem hanc nostram tenuem boni & a-
qui consulas?

Atq; heris tuis salutem dicas nostrum nomine
Omnium. EL. Faciam lubens, & ipsorum tibi vice
Gratiam habeo. B.A. Sed quid dotis hero afferes
tu mea

Filia? namq; honeste fieri non potest, ut eam sine

Dote perperiar transire in matrimonium. EL. Neg.

Volo, neque postulo, nec censeo. B.A. Sed non erit
mibi

Probro, filiam sine dote nuptum collocare? ELE. (Non,

B.A. Quamobrem? EL. Quia dotem affert pul-
cherrimam. B.A. At nondum est ei

Numerata. EL. Imò habet. B.A. Quamnam? EL.

Pudicitiam, Dei metum

Et parentum amorem, & cognatum concordiam,
optimas

Ac pulcherrimas dotes. B.A. Vin' ergo tuisti do-
tibus

Esse contentus: EL. Planissime modo pro pere ad-
Ut maturo herum reditu exhilarem: novumque
gaudium

Inopinanti primus objiciam. Sed veniunt. Sofia,
Adduce huc camelos, ut meum conscendā: postea
Fæminis opem ser subsidiariā. RE. Pater optime
Barthuel, quibus verbis abitura gratias tibi agam
Pro paternis in me atq; innumeris beneficiis? Fa-
xit is,

A quo proficiscuntur, in vita mortalium, omnia
Commoda, ut diu vivas, cum matre saluus & in-
teger,

Et sine noxâ incolumis. B.A. benè vale, mea tu o-
ptima filia:

Benè vertat Deum, quod ages? s; s; q; decem in mil-
lia millium:

Et semen tuum obsideat tuorum portas hostium.
RE. Vale mater mea. Plura non queo. MV. Vale
filia optima.

Hec nequeo, quin lacrumen, B.A. Fer a quo ani-
mo. MV. ultimus dies

Hic profecto illuxit: quo meam aspicio Rebeccu-
RE. Ne fleas, mater: Nam quod Deum jubet, id
nunquam malè Succedit,

*Succedit. Sed tu & frater valeas, Laban charif-
sime.*

*LA. Soror es nostra: vale soror optima, sis in mil-
lia millium,*

Et semen tuum obsideat tuorum portas hostium.

*RE. Ancilla & servi omnes benè valete benèq;
vivite. (men.*

Benè quaso inter vos dicatis, & mihi absenti ta-

*EL. Iamne imus? RE. Maximè, quia nihil restat
mora.*

ACTVS V. SCENA III.

Syrus, Labrax.

Octonarii.

Quomodo tu istuc dixisti, Labrax, Ismaelem
nostro hero

*Minatum, nescio quid mali? LA. dictum ac sa-
ctumputa Syre.*

*SY. Etiam patri suo maledixisse? LA. admodum:
ut qui plumbeum*

Eum scilueum, betaceum, delirum dixerit.

*SY. O hominem audacem & improbum: Vs nus-
quam dissimilis est sui?*

Sed agebas etiam inter illos agitatum conuiuia.

*LA. Quid ni agitatum? cum tot fuerint vocati
ad cœnam illam hospites.*

SY. Qui-

SY. Quinam hospites? LA. rogas? Parasitus
quispiam, de illo grege
Præcipuum, SY. quinam? LA. dicam tibi in auræ.
SY. Istène. LA. sic ipsissimus.
SY. Est verissimile. Nam novi hominis ingenium:
cibum is soles
E flamma petere, atque adeo summum hominis
censet in vita bonum.
Alienâ quadrâ vivere, sed nulli præterea? LA.
imò Chamus
Alium quoq; secum adduxerat. SY. quemnam?
LA. Babylonium hospitem
Gastroden. SY. Cedo, quid istud hominû est? LA.
Non nosti hominem Syre?
SY. Non sanè. LA. Ventriosus est homo, malis
praturgidis, (Squalidus:
Aliquantulum ruffulus, crassus, dentes lupinos
Truculentis oculis: homo pol. nugacissimus: SY.
Dignum hercule
Patellâ operculum. LA. Annon omnia benè in-
ter se congruunt? (labra
SY. Apparet, nam vetus, vulgatumq; est adagiû,
Similes habere lactucas. LA. ita est. SY. Sed hu-
meri quomodo
Tui habent? LA. quomodo? nisi miserè: nam pu-
gnis me miserum Chamus
Penè occidit, vide ut labrum discidit. SYR. Ego
certè durium Haud

Haud antiquam vapulavi ante hac. L.A. heq; ego:
sed unum mihi Syre

Doluit precipue. SY. Quidnam? L.A. Quod mihi
non referre licuit

SY. Quae hercle Labrax: si tibi potestas, in istorum
hominum gregem

Daretur: quid ageres cum illis? L.A. Exemplum
ut essent omnibus,

Probe curarem. SY. Quomodo mi Labrax? L.A.
Rus hinc abstraherem eos:

Atq; ibi sive admo verem & vomeri: fumi atq;
pollinis

Coquendo pleni sint faxim, & molendo: tum eti-
am praeter hac (deniq;

Meridie ipso facerem, ut stipulam colligans: tam
Excoctos redderem atque atros, quam carbo est.

Atq; utinam mihi (meam
Hic aliquis, ex illorum grege detur nunc obviam:

In quem iram omnem, dum hac agritudo recens
est. SY. 'st, tace.

L.A. Quid est? SY. Procedit huc venator qui spem
am, viden? L.A. ubi?

STR. In angiportu illo: nescio quid solum secum
murmuret,

Mihi videtur adhuc ebrius ex hesterno convivio
Nam membra ei titubant, SY. Observemus ho-

minem, quam rem gerat.

ACTVS

ACTVS V. SCENA IV.

Chamus, Labrax, Syrus.

Senarii.

ATat, data hercule à Gastrode verba sunt
Mibi, nimis me heri bibisse sentio.

Vicit Gastrodes: vicit vinum, quod bibi,
At dum accubabam, cyathis Gastrode prior
Potiorque futurus esse videbar, nam minus
Certè senem credebam capere, quàm virum
Valentem, industrium, indefessum, strenuum.

L.A. Audin', qua loquitur carnifex? satin' tibi
Videtur magnificus? SY. Imò etiam maleficus.
Sed tace, & hanc rem gere. CH. Verùm postquam
homo me sibi

Parem esse vidit: protinus ingentem arripit
Cantharum: eumque madidum vino longè optimo,
Mibi prabit, exhaurit: rursum opplet, dat mihi.
Hunc cantharum, oportuit me binis haustibus
Vacuare: usque lacruma dum profuerent mihi.

L.A. Disciplinam vide venaticam. SY. Ab tace,
CH. Egone pro tanto beneficio ingratus seni
Homini videar, vicissim illi alium cantharum
Propino, respondet mihi fideliter,
Mox, propter commodam valetudinem heri
Mei, propinat insuper alterum mihi.

L.A. Qui istic novus mos est, Syre? SY. Nescio tu,
Labrax, L.A. Ne-

IV. LA. Nescio me hercle. SY. Sic solent nunc aulici
Superi litare, pro valetudine bonâ
Suorum principum, hæc vota illorum: hæc præces.
Sed auscultemus exitum convivii.

CH. Vbi etiam istum vacuavi cantharum: mihi
Adhuc videbar sobrius: at cum surgerem,
Eccè neq; lingua, neq; pes officium suum
Faciebat. Quare in lectum me conferens,
Desertui in multam lucem. SY. Exemplum vide.
Isti, dum sanitati principum student
In morbos incidunt, podagram, chiragram, hy-
dropem,

Dolorem cholicum, & similes febres. LA. Deus
Bone, an non satius fuerat esse sobrium?
Et sobrium posse inservire principi,
Suumq; munus administrare: quàm pigro
Affixum lecto, nec sibi prodesse, nec alii?

CH. Hodie, cum primum è somnus expergiscerem
Capitis tantam sensi gravedinem, ut mihi
In cerebrum migrasse cyclopas juraverim
Qui feriant illud alternatis ictibus.

LA. Istos cyclopes citius experiere, quàm
Voles. CH. Sed neq; dum omnem edormivi cre-
pulars. (bè.)

LA. Quod reliquū vini est, nos discutiemus pro-
CH. Nam oculi profecto mihi adhuc prospiciunt
parum.

LA. Ac

L.A. At ego nunc aperiãt tibi hũ pugniũ, scelus.
CH. Itaq; huc exii, ut amoveã spaciando reliquũ.
Sed qui sunt, quos adversum me ire conspicor?
SY. Profecto, nisi me fallunt oculi, hic Chamus est,
Qui nos heri admodum indignis habuit modis:
Certe ipsũ est. CH. perii oppido, video Syrum
Et Labracem obvios. L.A. Quin irruo in ipsum,

Syre?

(animus,

SY. Mane hĩc, ego adibo. CH. Pol, nisi me fallit
Haud multum a me aberit ingens infortunium.
Ita in angustum redigor: nisi aliquid videro.
Quid agam? Quid comminiscar? non queo, quid
si sic agam?

Tantundem: at sic opinor? fieri non potest.

Euge: simulabo, quasi eos nunquam viderim.

SY. Hem oportunẽ? se ipsum querito. CH. Quid
est?

SY. Rogas? flagitium hominis, nequam, ac mini-
mi preti,

Qui modo nusquam loci comparebas mihi.

Nunc cum repente compares, peris. CH. quid hoc?

Adolescens, quid tibi mecum negotii?

Qui mihi maledicas, homini ignoto insciens?

SY. Quid ais? ignoto insciens? quasi non noveris?

CH. Non a te polo ego te, quod sciam, unq̃ ante hac

Vidi neq; novi. SY. Non me nosti furcifer?

CH. Si norim, non negem, SY. Chame vigila. CH.

alium

Me

Me censeres, ac sum. SY. quem alium? non tu Isma-
elis es

Parasitus? C.H. qui istic homo? SY. qui? Prace-
ptor tuus,

Qui te contumelias ferre innocentibus

Docuit, C.H. quem tu Ismaelem, quas contumelias

Mihi pradicas, quem ego hominem sanè nullius

Coloris novi. SY. Dii te eradicent, scelus:

Quem hac dicere non pudet, C.H. equidem vera

memoro.

SY. Mentiris nebulo, qui tibi ignotum me ais,

Sed ut ut sit: tu me non nosti, novi ego

Te, C.H. at unde? SY. rogas scelestè? qui me hodie

modo

Et Labracem nostrum de verberaveris:

Et agricolas heri mei in venationibus

Pene ad necem tractaveris, C.H. factum nego.

SY. At ego aio, Accede Labrax, nostin' hunc ver-

beronem? (hem:

C.H. Dii dea q, te, & hunc male crucient, SY. E-

Nunquid nobis etiam maledictis & irruè

In ipsum Labrax: & jam par pari refer.

L.A. Iam dudum gestiebam mihi dari obviam

Hunc nequam, ut illatam ulciscerer injuriam.

SY. Quin irruis ergo? quin feris? L.A. Ita faciam

Hem tibi, bipedum nequissime, vapula, hem tibi,

Hem sic datur, si quis insontes laeserit.

G

CH, Vis

CH. Vis hac equidem est. SY. quin involas illi in
oculos?

Rape, tunde, verbera, trabe, defige colaphis
In terram. CH. qua te mala crux agitatur? quid tibi
Mecum commercii? LA. Si nihil commercii
Dudum fuisset: jam non miserè vapules.

SY. Sed ecce commodum huc recipit Sangario.

CH. Doleo me non habere lapidem, ut eo tibi
Cerebrum excutiam. SY R. minaris? Sangario,
ades,

Iurva hunc, constringite quadrupedem: discindite

CH. Elidam tibi oculos, ut sapiis coqui,
Si me attingas scelestè. LA. at ego te, furcifer,
Proripiam nunc pedibus, quasi occisam suem.

Sangario, quid cessas? Iurva me. CH. obsecro vos.
LA. Nequiquam hercle obsecras. SY. Labrax fe-
ri, feri.

LA. Ferio. SY. at multum: rapite sublimem. CH.
Obsecro vos.

SY. Facite inter terram atq; cœlum, ut medius fiet.

CH. Heu, heu mihi: LA. quid clamitas? CH. heu
heu mihi:

LA. Frustra jam clamitas. Sangario, rape, trabe.

CH. Vis hac quidem hercle est, & trahi & tundi
simul.

SY. Iura, te nociturum esse hac de re nemini.

Quod tu hodie verberatus es à nobis, Chame,

si

Si saluum te mittimus hinc. CH. iurabo, ut lubet.

Praei verbum. SY. Diana te testor mihi:

Si cui noceam illorum, à quibus merito hodie

Sum verberatus, tunc ego oculos meos

Amittam, sic inquit Chame, & me tangito.

CH. Tunc ego oculos meos amittam, per Iovem

L.A. Si fraudasù, dicit o, ut te in Sylvâ Pharam

Leones & lupi dilanient dentibus.

Tecum hoc habeto tamen, ubi iuraveris.

STR. Nunc finite: I in malam rem. CH. ibi sum

quidem. SY. imò eris?

Si posthac te prehendero. CH. Cavebo istuc satù.

Ne huc redeam. SY. Si sapiù, nam ita te ornatum

probè

Hinc amittemus: ut te ipsum non noveris.

Sed herus egreditur, ite intrò, ne fortè nos

Hic ociosos assistisse sentiat.

CH. Profectò pessimus hic mihi illuxit dies.

Cui, si liceat, oculos effodiam lubens.

Sed erit, ubi hos nebulones ulciscar probè:

Neq̄ enim sol omnium dierum hic occidit.

Nunc eo domù: ut hanc rem hero meo renunciem.

ACTVS V. SCENA V.

Isacus, Abrahamus,

Satisne diu, pater, domi desedimus,

G 2

Eleasari

Eleasari expectantes reditum? AB. haud dum
satis, (mum.

Iface. IS qui sic? AB. nam aliàs nunc redisset do-
IS. Est hoc quidem verum: attamen absentia
Huius mora, perquam mihi molesta est, Ab. Cur
ita? (fuit

ISA. Rogas? Profectò nunquam ille antehac ab-
Domo diutius, atq; adè toto mihi

Anno nunc abfuisse videtur. AN. bono animo es:
Non spero, hìc eum saluum affuturum prope diem.

IS. Optatius certè evenire hodie mihi
Nihil posset: quàm illum videre sospitem,

Nimis hoc me discrutiat: ne quid mali
Aut adversi nunc perpeffus sis in via

Eleasarus: neu frustra iter hoc susceperit.
Nam quia non redit, prob Deum, quæ cogito: &

Quibus sollicitor nunc rebus: ne aut ille aljerit:
Aut uspiam ceciderit: aut aliquid perfregerit.

AB. Ridiculus: & frustra hac times, IS, qui dum,
pater?

AB. Quia neg, hoc tibi, neg, illud sollicitudinem
Afferre debet. Est in cælis arbiter:

Hominum quia facta, mores, pietatem & fidem
Et omnium nomina, in manu signata habet:

Huic te confidere: in hunc te respicere volo:
Huius opus est connubium: hìc Ada suam

Evam è costa edificatam, adduxit pronubus.

Ab

Ab hoc petendum est felix matrimonium.

Nam ab eo solo, non aliunde id proficiscitur.

Sine hoc duce, qui negotii quid suscipit,

Is operam & sumptum perdit. Quia nihil

Ei acceptum est, quod humano proficiscitur

Consilio: neq; vera fretum est fiducia.

Facilius, si, qui pius est, & fide bona

Preditum, in solum respicit mitem Deum:

Quam qui simulator est, viam inveniet sibi.

IS. Ita est pater, ut dicit: sed interim tamen

Vitio ne mihi veritas velim, si idem mihi

Iam usu veniat, quod ceteris mortalibus.

Vt cuius tu rei cupidinem meo

Animo iniecisti, etus desiderio pio

Teneat; praesertim conjugis optatissima.

*Nam homo sum, nec quicquam humani alienum
à me puto.*

AB. Novi istuc, fili mi: neq; ego te saxenum,

Sed carneum genui. Veram scio tamen:

Modus omnibus in rebus remedium est optimum:

Nimia omnia nimium exhibent negotii.

Nam tu, quod absentis desiderio tuo

Iamdudum Eleasari teneris: id probo.

Sed te anxium nimis esse & sollicitum, haud probo.

IS. Quid ergo faciendum pater? AB. in spe scilicet

Patentiaq; permanendum: & fertis (et

Apud Deum precibus instandum: ut is suo

G 3 . Numine

Numine & iter servi, & totum negotium
Clementer dirigat. Quid enim nos à Deo
Unquam petivimus, cuius nos compotes
Non fecerit? IS. Pater. AB. Quid est. IS. num
ergo mihi

Licet paulisper digredi. AB. quònam Isace?
IS. Rur concedam. AB. Quamobrem? IS. pre-
candi gratiâ.

Nam solus cum illic sum, remotis arbitris,
Ardentiùs precari mihi videor. AB. Benè est.
I, quò lubet. IS. Benè vale tu interim, pater:
Ego mox adero, AB. Benè ambula, fili mi, Isace.
Ego interim, dum tururi hinc aberis, domi
Tantisper obsidebo, dum huc Eleasar us
Redeat. Nam quansum conjicio, haud procul ab-
erit,

ACTVS V. SCENA VI.

Isacus.

Oſtonarii Iambici.

Illinc hinc abiit: proh Deum, quantum in mi-
serâ hac vitâ bonum
Adeptus est: qui sapientem à Deo sortitus est pa-
trem:
Veluti hic meus est. Nam nunquam illum adeo,
quin abeam ab eo doctior.

Modò

Modo enim ad pietatem verba tam egregia fecit,
tam commodo.

Vt commodius non potuerit, sed ut ut sit, hoc cer-
te nimis

Longum est mihi tempus: dum te carco Eleasere!

Nam hora terminus,

Quem tibi praestitueras, dudum abiit. Nimis haec
res animum meum

Sollicitas: metuog^s mali ne quid eveniat tibi in
via:

Quod nolim: aut egritudo, aut remora in nego-
tio intercesserit.

Quantoq^s abes diutius: tanto magis desidero,

Magnaq^s cupio. Nam verissimū, vulgo quod dicier

Solet: spes, quae differtur, affligit animum, quan-
quam scio,

Eleasarum, specōtata hominem prudentia & fi-
dei, nihil,

Facturum negligenter: sed rem herilem, absente
hero suo,

Tam sedulo & curaturum, quā si ipse assiet, aut
rectius.

Proin Deum immortalem summis precibus oro,
& obsecro: (dustria

Vt hoc iter illi fortunare vellet. Nam humanā in-

Nihil confit, ubi non est praesto divina moderatio.

Nam sola haec, actionibus nostris, quasi quidam lu-
cifer

G 4 Pralu-

*Praelucet: sola haec praestitura à nobis dirigit: sine
hac*

*Negotium qui suscipit, laterem lavas: id quod
mibi adeo*

*Multis meis experimentis demonstravit prudens
pater. (Deo*

*Eamq; ob causam huc solus in rus concessi, ut mihi
Vota faciam, & precibus totum illi commendem
negotium,*

*Sed quos video procul advenire hominesq; nisi
malè conspicio, (eres*

*Camelis insident, & ducunt aliquot secum muli-
Mirum profecto, ni clemens, & propitius mihi
Deus, (dium,*

Nec opinanti objiciat improvisum aliquod gau-

ACTVS V. SCENA VII.

Eleasarus, Rebecca, Isacus,

Senarii.

C*um benè re gesta saluus convertor domum,
Deo aeterno immortales habeo gratias:
Qui solus in patriam ex peregrinus me locis
Reducem facit: tuq; adeo herilis patria
Salve: quam nunc ego duobus mensibus,
Postquam hinc in Mesopotamiam abii, video lu-
bens.*

RE.

RE. *Quis nam hic vir est, Eleasare mi, quem
conspicor.*

EL. *Vbi? RE. Illic in agro, qui solus deambulat.
IS. Est ne hic servus, de quo modo agebam, Elea-
sarus?*

EL. *Estne hic herus meus Isacus? RE. quem hunc
nominas?*

IS. *A. Is est profectò. ELE. cum esse autumno. RE.
quà hic vir est?*

EL. *Papa! videon ego Isacum, an non? RE, quem
vides?*

EL. *Herum meum. Nam hic est Isacus, huc qui ob
viam*

*Venit. RE. sine desileam ex Camelo, & flammeo
Faciem obnubam. EL. here salve. IS. salve mi E-
leasare.*

*Sed quis comitatus hic? EL. apporto nuncium,
Cuius maximè te fieri participem cupis.*

IS. Quod nuncium? Satis ne sunt salva omnia?

*EL. Imò omnia. Laus omnipotenti Deo, qui iter
Secundavit clementi numine. IS. gaudeo.*

*EL. Atque hanc tibi virginem honestissimam o-
mnium*

*Qua in terris vivunt, Bathuelis filiam,
Neptem Nachori Rebeccam, gentilem tuam,
Vxorem destinat: tibi desponsam à patre,
Et totà à familià: ut atatem tecum exigat,*

G 5 Et

Et pulchrâ prole, te letum faciat patrem.

IS. Quid ais? te adducere Bathuelis filiam?

*EL. Etiam, IS. Rebecca? EL. maximè, IS. ne-
ptem Nachor?* (bi.)

EL. Planissimè. IS. desponsam mihi? EL. dixi ti-

IS. Tibine ego credam? non ludis me? EL. Cur ego

Ludam: cur tu non credas? an fidem meam

Vnq̄ expertus es, ulla in re, lubricam aut malam?

IS. Atq; haud eò dico, quod diffidam tibi,

Eleasare, cuius in me expertus sum fidem:

Sed quod vix fieri hoc posse arbitratus fui,

Quod tu operâ perfecisti mihi tuâ probè.

*EL. Imò hoc Dei perfectum operâ, num ambigis
adhuc?*

IS. Nihil: sed ago Deo omnipotenti gratias.

Qui me voti mei clementer compotem

Fecit: teq; reducem mihi & seni patri.

Cum tanta letitiâ & tantâ spe mihi reddidit,

Deinde & Bathueli & omni familia,

Quae affinitatem nostram tibi non abruit:

Tum verò praesertim tibi, castissima

Virgo Rebecca: tua, quae matrimonio

Dignum me censuisti, gratias ago:

Teq; accipio lubens, te complector anime

Mi, mea voluptas, mea spes in vitâ unicâ:

Diadema vitæ meae: oculus meus unicuique.

Meum solatium, quod Sarae funeri,

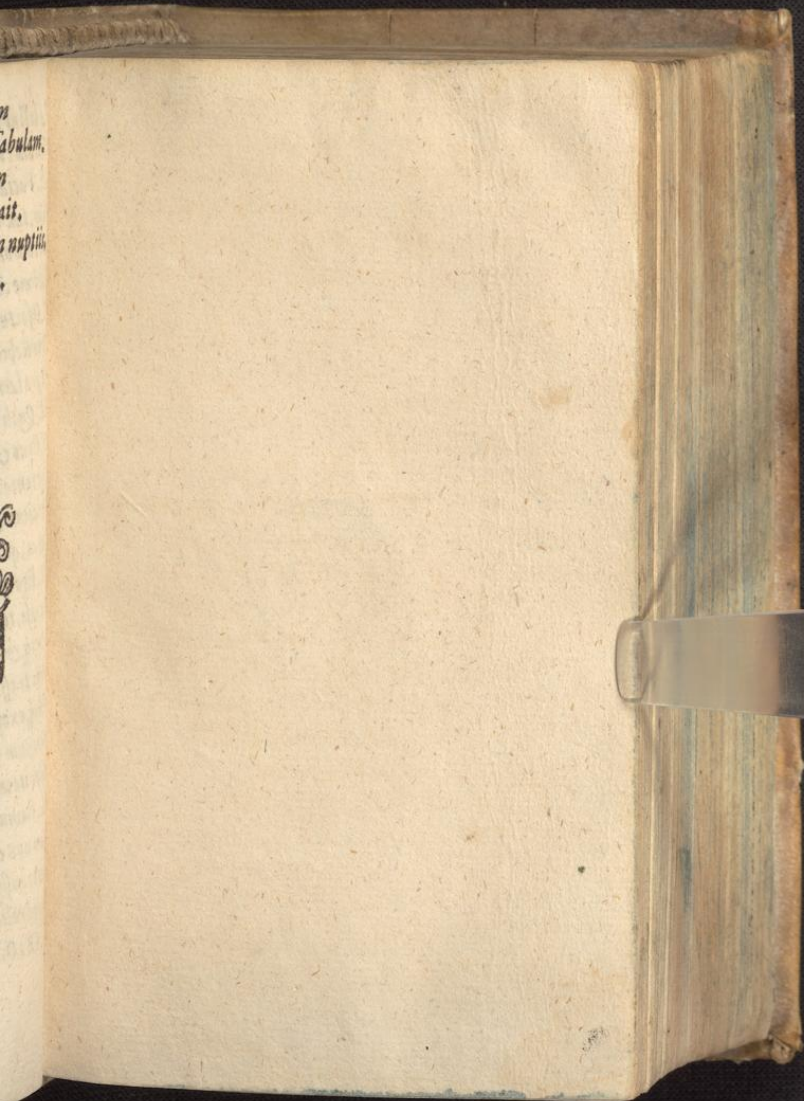
Et

*Et lactus opponam meo. Quin detegis,
Vultum? nam te pudicam esse, minimè ambigo.*
RE. *Faciã quod me jubes, here mi Isace: nam tua
Sum, tua volo esse: tibi semper morigera ero
In rebus omnibus: tibi do me, domine mi;
Tibi me committo: tuã me mando fidei.*
IS. *O fortunatum me! ut tua verba audio lubens;
Ut te Rebecca mea, nunc conspicio lubens;
Ve praelatiã lachryma prasiliunt mihi.*
EL. *Quali tu seruo, tua commendasti bona?
IS.* *Bono & fideli & fido, & cum magnã fide:
Qui tantam offers adventu letitiam tuo.
Tot commodas res offers: tot adimũ mihi
Curas, quã exercuerunt me aliquot mensibus.*
EL. *Ego quã fideli animo in te fuerim here,
Ex ipsa, te malo intus resciscere. IS.* *scio.*
*Amoq; & laudo & vehementer te predico:
Nam te esse erga me fido ingenio, comperi,
Tibiq; exopto, ut reliquam vitam transigas
Nobiscum felix, & fortunatus diu.*
Nunc ite intrò: nam dudum vos expectat senex,
EL. *Eamus: quando benè cessit negotium
Nam non est expectandum, dum exeant: intus
Res transigetur, intus desponsabitur.
Quod reliquum est, id vobis exponet Cario.*
CARIO. *Speẽtatores: Poẽta noster hic novus,*
Daturus

*Daturum vobis se promittit propediem
Novam, facetam, & haud illeptam fabulam.
Cuius vos argumenti, nil simile vspiam
Videritis: Verum ea lege, se facturum ait,
Si vos & huic novae sponsae hymnum in nuptiis,
Et huic etiam plausum detis Comediae.*

E I N I S.

abulam.
sit,
nuptiis

Decorative initial letter 'C' with floral flourishes.

MOEDIA
DE
TI E
PPI A
CITI
A
STOPHOR
genfi conf
firate N
Altorphij,
D. FER
ROMANOR
STISSIMO
co etc. conce
migationem.
introducere
promulgationem
a. m. e. ch.
GRATIA
DC XXI
Dablasar
Typograp

Sammelband mit 9 (dabei 5 Altdorfer) Komödien d. 1. Viertels d. 17. Jhdts. — I: Frischlin, N. Rebecca. Altdorf; Agricola (Bauer), 1611 (?). 56 Bl. (2 le. w.). — II: Specius, C. Comœdia nova de Titii et Gistippi amicitia. Altdorf; Scherf, 1623. 48 Bl. (le. w.). — III: (Andree, J. V.) Turbo, sive moleste et frustra per Cuncta Divagans ingenium. Altdorf; Scherf, 1620. 64 Bl. — IV: Omicidius, F. Narratio comica, de amicitia Damonis ac Pythiae. Nbg., Lochner, 1617. 79 Bl. (2 le. w.). — V: Hoeflich, H. Parnassus Poeticus Moesto-Laceratus. Altdorf; Scherf, 1623. 60 Bl. — VI: Hofmann, C. Septem psalmi penitentiales. Nbg., Halbmayr, 1623. 22 SS., 1 w. Bl. — VII: Ders. Clariss. et consultius. viro. D. D. Aegidio Agricolae . . . De recuperatâ valitudine gratularur. Altdorf; Scherf, 1622. 4 Bl. — VIII: Swalbacius, J.-G. Iesulus Deus-Homo ex Virgine natus . . . Ortingen, Praetorius (Schultes), 1625. 16 Bl. — IX: Schnurr v. Lendstidel, B. Acrosticha sacra, de dulcissimo nomine Jesu Immanuelis ac Salvatoris nostri Vnici. Rothenburg; Kornlin, 1625. 8 Bl., 58 SS., 3 Bl. (le. w.). — 8°. Pgt. d. Zt. (588—)

1: Vgl. Goed. II, 140, 42, b 385, 291, 1 u. 389, 301. — „Sub auspicio . . . M. Halleri, G. Volkhameri, L. Grundherr, M. Phinzng.“ — 2: Goed. II, 146, 99, a. Einer d. frühen Drucke Scherfs. — 3: Vgl. Goed. II, 146, 93. — Druck aus d. ersten Jahr d. Scherfschen Officin. — 4: Vgl. Goed. II, 402 ff. — 5: Früher Scherfscher Druck. — 7: Ebenso. — 9: D. Vert. ist bekannt durch s. Iterar. Tätigkeit u. als Übers. v. Foliengos „Mückenkrieg“. — Innen gut erhalten. Vorderdeckel am Rand durch Mäusefraß beschäd.

